

DOBRO DOŠLI

BIENVINI, WELCOME, MIRĚ SE VINI, MARHABA, KARIBU, WELKOM,
 DOBRODOŠLI, BIENVENIDO, UDVOZLOM, VELKOMMIN, BENVENUTO,
 TONGA SOA, BEM-VINDO, SWAGATA, WILLKOMMEN, NAL-VARRAVU,
 BOYEI BOLAMU, VITAJTE, YÔKOSO, Добро пожаловать, أهلاً وسهلاً,...

U KANTON VO

DRAGI NOVI STANOVNICI

Kanton Vo je jedan od kantona u kojem je broj stranaca najveći u Švajcarskoj (30.5% od ukupnog broja stanovnika). **Više od 175 nacionalnosti žive zajedno i više od 20.000 novih stanovnika-stranaca primaju se svake godine.** Iako je ta kulturološka raznovrsnost neosporno veliko bogatstvo, ona istovremeno znači i poseban politički i društveni izazov kada su u pitanju socijalno jedinstvo i integracija.

Ali, integracija se ne tiče samo nekih. To je svakodnevna obaveza zajednička svima, podjednako Švajcarcima i strancima, okupljenim pod okriljem dva osnovna principa upisana u Ustav, a to su međusobno poštovanje identiteta i poštovanje vrednosti pravne države.

Sastavljajući ovaj tekst svako se založio da bi se nastavila tradicija kantona Vo koja se ogleda u gostoprimstvu i u želji da vam se pruže što jasnije informacije o novome mestu gde ćete živeti. Državne i opštinske službe, udruženja i privatne ustanove, kao i pojedinci, zato su objedinili svoja znanja i umeće da bi vam poželeli dobrodošlicu.

Prema tome, ova brošura je više nego obična hartija: ona je veza i pružena ruka.

Philippe Leuba
Državni savetnik, Šef Ministarstva za ekonomiju i sport (DECS)

DRAGE NOVE PRIDOŠLICE

Nedavno ste stigli u kanton Vo i mi vam sa zadovoljstvom i od srca želimo **DOBRODOŠLICU**.

Odložiti svoj prtljag na nepoznatom mestu i tu se smestiti, važan je trenutak koji nosi radost i nade, ali istovremeno i izazove i teškoće.

Da biste što pre pronašli neke prepoznatljive «orijentacione tačke», neka ova brošura, kao i njen simbol - mala busola, bude uz vas tokom nastanjivanja u ovom kraju.

Na stranicama koje slede naći ćete informacije koje će vam pomoći da bolje razumete ovdašnji sistem i funkcionisanje njegovih institucija (boravišna dozvola, školstvo, osiguranja, zaposlenje, itd.) i da shvatite koje, kakve i kada administrativne korake treba preduzeti. Istovremeno, tu ćete naći i podatke potrebne da stupite u kontakt sa osobama koje će moći da vam pruže pomoć.

Sada je na vama da na najbolji način iskoristite ovu brošuru i da u njoj potražite obaveštenja koja su vam potrebna ... bilo da se radi o informacijama koje ona sama sadrži bilo o onima koje treba tražiti drugde !

Ova brošura pre svega pripada vama ali istovremeno i svima onima, ženama i muškarcima, koji su se predano i sa svim svojim profesionalizmom založili da se ona ostvari. Njima upućujemo iskrenu zahvalnost, a vama tople želje za uspešno «naselje» i lagodnu integraciju na tlu kantona Vo.

Mme Amina Benkais

Izaslanica kantona Vo zadužena za integraciju i šefica Kantonalnog biroa za integraciju stranaca i sprečavanje rasizma (BCI)

OBAVEŠTENJA I KONTAKTI

Kanton Vo se sastoji od **316 opština**, koje čine **10 okruga**.

Da bi se olakšalo sabiranje informacija po oblastima, podelili smo kanton na **4 zone**:

- SEVERNA zona** Jura – Nord vaudois, Gros-de-Vaud, Broye – Vully, Est lausannois, Lavaux - Oron
- ZAPADNA zona** Nyon, Morges Ouest lausannois
- JUŽNA zona** Lausanne
- ISTOČNA zona** Riviera, Pays-d'Enhaut, Aigle

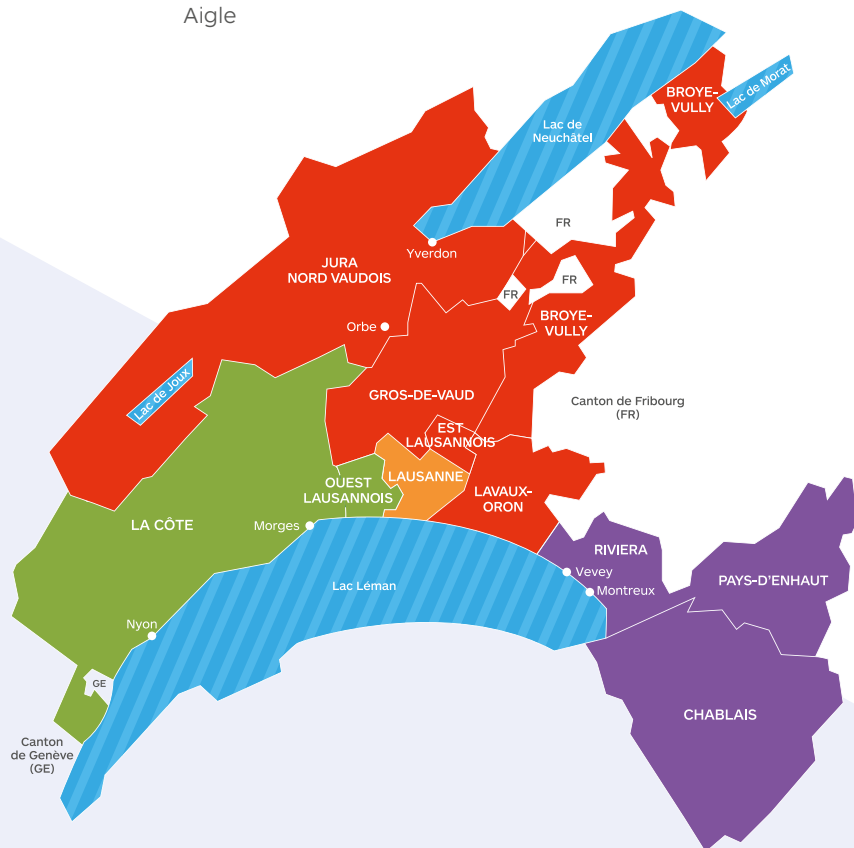
ZA SVE OPŠTE INFORMACIJE

Stoje vam na raspolaganju: Kantonalni biro za integraciju stranaca (BCI), Socijalna služba La Fraternité pri Socijalnom Protestantskom Centru (CSP) i opštinske izaslanice zadužene za integraciju.

ZA POSEBNE INFORMACIJE

Na sledećim stranicama naći ćete podatke o službama koje su najpoznatije da odgovore na vaša pitanja.

Nemojte se ustezati da se obratite tim službama: one će vam sa zadovoljstvom pružiti sva obaveštenja!

OPŠTE INFORMACIJE

Kantonalna izaslanica i ekipa BCI

BUREAU CANTONAL POUR L'INTÉGRATION DES ÉTRANGERS ET LA PRÉVENTION DU RACISME (BCI)

Département de l'économie et du sport
Service de la Population

📍 Rue du Valentin 10 | 1014 Lausanne

🏠 YVERDON-LES-BAINS, NYON, RENENS, BEX

☎ 021 316 49 59

✉ info.integration@vd.ch

🌐 www.vd.ch/integration

Le centre social protestant (CSP)

DEŽURNI ZA INFORMACIJE - SAVETE PO PITANJU MIGRACIJE | LA FRATERNITÉ DU CSP

📍 Place M.-L. Arlaud 2 | 1003 Lausanne

🏠 PAYERNE, LAUSANNE, RENENS, ORBE

☎ 021 213 03 53

✉ frat@csp-vd.ch

🌐 www.csp.ch/fraternite

Opštinske izaslanice za integraciju

YVERDON-LES-BAINS

Mme Katja BLANC JEUNESSE ET COHÉSION SOCIALE

📍 Rue de Neuchâtel 2
1400 Yverdon-les-Bains

☎ 024 423 69 44

✉ integration@yverdon-les-bains.ch

🌐 www.yverdon-les-bains.ch/integration

LAUSANNE

Mme Gabriela AMARELLE BUREAU LAUSANNOIS POUR LES IMMIGRÉS (BLI)

📍 Place de la Riponne 10 | CP 5354
1002 Lausanne

☎ 021 315 72 45

✉ bli@lausanne.ch | 🌐 www.lausanne.ch/bli

VEVEY

Mme Stéphanie ZUFFEREY BUREAU DE L'INTÉGRATION

📍 Rue du Simplon 14 | CP 320
1800 Vevey

☎ 021 925 51 85

✉ stephanie.zufferey@vevey.ch

🌐 www.vevey.ch

NYON

Mme Christiane PIAZZINI SERVICE DES AFFAIRES SOCIALES, ÉDUCATION ET JEUNESSE

📍 Rue des Marchandises 17
CP 1395 | 1260 Nyon

☎ 079 211 02 74

✉ christiane.piazzini@nyon.ch

🌐 www.nyon.ch

RENENS

Mme Joëlle THARIN SERVICE DE LA SÉCURITÉ SOCIALE, SECTEUR INTÉGRATION

📍 Rue de Lausanne 25 | CP 141 | 1020 Renens

☎ 021 632 77 95

✉ delegue.integration@renens.ch

🌐 www.renens.ch

Internet stranice na više jezika

🌐 www.ch.ch

🌐 www.swissinfo.ch

SADRŽAJ

	BORAVIŠNA DOZVOLA	11
	KURS JEZIKA I PREVODJENJE	15
	POSAO	21
	OSIGURANJA	25
	STANOVANJE	29
	DECA	33
	ZDRAVLJE	38
	RAZONODA I GRADJANSKE AKTIVNOSTI	42
	SVAKODNEVNI ŽIVOT	46
	KORISNI KONTAKTI	49

REČNIK PIKTOGRAMA

	kontakt		e-mail		radno vreme
	adresa		internet stranica		administracija
	telefon		mesto gde se održavaju aktivnosti		

PODSETNIK: Po dolasku ovamo, ne zaboravite da ...

1 Se lično prijavite službi kontrole stanovništva opštine u kojoj se nastanjujete (videti str. 31), i to **u roku od 8 dana po dolasku**, i da ponesete sledeće dokumente:

- a. **Važeću ličnu ispravu** sa ulaznom vizom ako je ista potrebna
- b. **Izvod iz matične knjige preveden** na jedan od nacionalnih jezika (francuski, nemački, italijanski ili eventualno engleski)

NEOŽENJENI	izvod iz matične knjige rođenih
OŽENJENI	izvod iz matične knjige venčanih
OŽENJENI ALI RASTAVLJENI	sporazum o rastavi sa upisanim tačnim datumom kada su se supružnici rastavili i «porodično uverenje».
RAZVEDENI	konačnu i izvršnu presudu o razvodu kao i venčanicu.

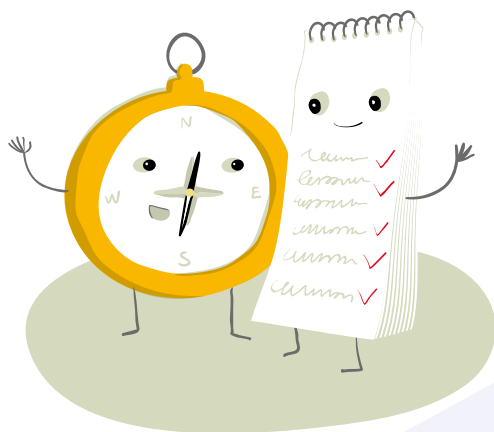
- c. **Ugovor o zakupu** stana ili dokument o kupoprodaji. Ukoliko vaše ime nije upisano na ugovoru o zakupu stana ili na dokumentu o kupoprodaji, treba doneti:
 - › potvrdu sa datumom i potpisom stanodavca
 - › ugovor o zakupu ili dokument o kupoprodaji vašeg stanodavca
- d. Uverenje, ukoliko ste ga već dobili, da ste uknjiženi u osiguranje AVS-AI ili kartu zdravstvenog osiguranja
- e. 2 fotografije veličine kao za pasoš
- f. Troškove upisa ćete morati da platite u gotovini (CHF 15.– do CHF 30.–)

2 Da sklopite ugovor o **obaveznom zdravstvenom osiguranju**, najkasnije **3 meseca** po dolasku (videti str. 27)

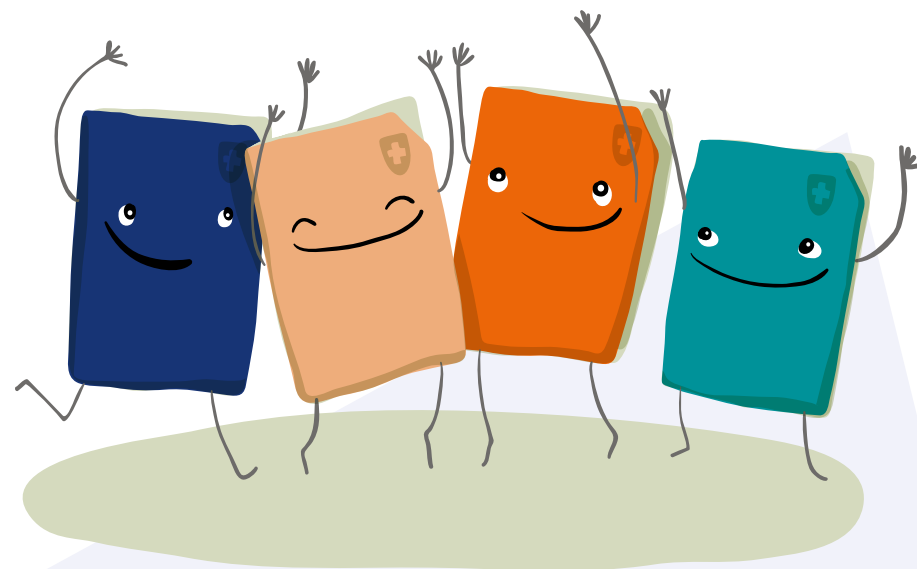
www.vd.ch > Social >
 Informations sociales > Agences
www.priminfo.ch

3 Da **što pre** upišete decu - ukoliko su školskog uzrasta (od 4 godine naviše) - u najbližu školsku ustanovu (videti str. 35)

www.web-vd.ch/vd_dgeo/etablissements

BORAVIŠNA DOZVOLA

DOBIJANJE BORAVIŠNE DOZVOLE

U Švajcarskoj, migraciona politika se zasniva na dvostrukom sistemu prijema: pravi se razlika između osoba koje potiču iz evropskih zemalja (EU/EFTA) i onih koje potiču iz trećih zemalja (Etats-Tiers).

- › Osobe poreklom iz EU / EFTA mogu da borave u Švajcarskoj kao turisti 3 meseca, a zatim će im biti potrebna boravišna dozvola da bi se ovde nastanili. Pristup tržištu rada i spajanje porodice su im olakšani.
- › Osobe poreklom iz trećih zemalja, da bi mogle da udju na ovu teritoriju, moraju da dobiju VIZU koju izdaje švajcarska ambasada ili konzulat u zemlji porekla. Samo se vrlo mali broj ljudi prima na duži boravak.

U kantonu Vo, 32 % stanovništva čine useljenici koji poseduju ovlašćenje za boravak, tzv. boravišnu dozvolu, koja daje pravo da se legalno živi u nekoj od opština kantona Vo. Postoji više vrsta dozvola:

- L** kratkoročna dozvola (manje od godinu dana, obnavlja se)
- B** dozvola za boravak (1 godina ili 5 godina, obnavlja se)
- C** prebivališna dozvola (za nastanjivanje, 5 godina, obnavlja se)
- N** dozvola za boravak tokom procedure traženja azila (3 do 6 meseci, obnavlja se)
- F** dozvola za privremeni boravak (1 godina, obnavlja se)
- G** radna dozvola za osobe iz pogranične zone (rok trajanja prema radnom ugovoru ili 5 godina ukoliko je ugovor na neograničeno vreme)

Ima više razloga za izdavanje gore navedenih dozvola:

- › posao
- › spajanje porodice
- › obrazovanje
- › azil

Boravišna dozvola koju ćete dobiti zavisice od zemlje vašeg porekla (UE/EFTA ili treće zemlje), od razloga vašeg dolaska i posledica koje iz toga proističu (na primer, rok trajanja radnog ugovora, boravišna dozvola i državljanstvo vašeg bračnog druga u slučaju sklapanja braka ili spajanja porodice).

BORAVIŠNA DOZVOLA L-B-C (posao, spajanje porodice, obrazovanje)

Ako dolazite da živite u nekoj opštini kantona Vo da biste radili, da biste se spojili sa porodicom ili da biste počeli neko obrazovanje, podnećete zahtev za boravišnu dozvolu L ili B, tako što ćete se obratiti službi za kontrolu stanovnika opštine u kojoj stanujete.

 www.ucv.ch > [annuaire](#) > *nom de votre commune* > [contrôle des habitants](#)

Kao i u slučaju zahteva za boravišnu dozvolu prilikom dolaska, i postupak za obnovu ili promenu boravišne dozvole (na primer, dozvola B koja, posle više godina, prelazi u dozvolu C) vodi se pri opštini u kojoj stanujete.

PAŽNJA! Za spajanje porodice, imate rok za podnošenje zahteva od 1 do 5 godina, zavisno od slučaja i situacije. Ako se taj rok prekorači, uslovi za dobijanje boravišne dozvole postaju mnogo teži!

ZA OPŠTE INFORMACIJE, možete da se obratite:

SERVICE DE LA POPULATION, DIVISION ETRANGERS

 Avenue de Beaulieu 19
1014 LAUSANNE

 021 316 46 46

 www.vd.ch/entree-et-sejour

UBRZANA BORAVIŠNA DOZVOLA C

Gradjani trećih zemalja sa dozvolom za boravak (B), imaju mogućnost da podnesu zahtev, kod opštine u kojoj su nastanjeni, za ubrzano (tj. pre roka) dobijanje dozvole C ukoliko su boravili u Švajcarskoj, redovno i bez prekida, pet godina namesto deset, ukoliko su dobro integrisani, i posebno ako:

- › poštuju pravni sistem i vrednosti Saveznog ustava;
- › vladaju nacionalnim jezikom koji se govori tu gde su nastanjeni, i to na nivou A2 definisanom u dokumentu «Cadre européen commun de référence pour les langues», izdanje Saveta Evrope. Poznavanje nekog drugog nacionalnog jezika može takodje da se uzme u obzir u slučaju kada za to postoji važeće obrazloženje;
- › ispoljavaju volju da učestvuju u ekonomskom životu i da se usavršavaju.

DEŽURNI ZA INFORMACIJE - SAVETE PO PITANJU MIGRACIJE

Ima udruženja koja mogu da vam pruže informacije i savete po pitanjima u vezi dozvola za boravak, a takodje i pravnu pomoć u slučaju da se ne slažete sa nekom odlukom, kantonalnom ili federalnom, koja se vas tiče.

Profesionalci i stručnjaci za takva pitanja, koji govore više jezika, stoje vam na raspolaganju.

LA FRATERNITE DU CSP

 Place M.-L. Arlaud 2 | 1003 LAUSANNE

 PAYERNE, LAUSANNE, RENENS, ORBE

 021 213 03 53 | frat@csp-vd.ch

 www.csp.ch/fraternite

BORAVAK KADA SE RADI O AZILU

U toku procedure azila, dotično lice ima dozvolu N. Kada Konfederacija dodeli azil, kanton izdaje dozvolu B; kada Konfederacija dodeli privremeni boravak, kanton izdaje dozvolu F.

SERVICE DE LA POPULATION DIVISION ASILE

 Avenue de Beaulieu 19
1014 LAUSANNE

 021 316 46 20

 www.vd.ch/asile

Tražiocima azila (dozvola N) i onima koji su privremeno prihvaćeni (dozvola F) zbrinjavanje, tj. smeštaj i pomoć, u kantonu Vo obezbeđuje «Etablissement vaudois d'accueil des migrants – EVAM» («Kantonalna ustanova za prihvat migranata»).

ÉTABLISSEMENT VAUDOIS D'ACCUEIL DES MIGRANTS (EVAM)

 Route de Chavannes 33-37
1007 LAUSANNE

 021 557 06 00

 info@evam.ch | www.evam.ch

Onima koji su dobili azil, naime status izbeglice, pomoć pruža «Centre social d'intégration des réfugiés – CSIR» («Socijalni centar za integraciju izbeglica»).

CENTRE SOCIAL D'INTÉGRATION DES RÉFUGIÉS (CSIR)

 Avenue des Casernes 2
1014 LAUSANNE

 021 316 03 80

 www.vd.ch/centre-social-refugiés

DEŽURNI ZA AZIL

Udruženja specijalizovana za pitanja u vezi sa azilom daju informacije i podršku izbeglicama koje su u kantonu Vo, a pružaju i pravnu pomoć u slučaju neslaganja sa odlukom koju su vlasti donele o zahtevu za azil.

EPER - ENTRAIDE PROTESTANTE SERVICE D'AIDE JURIDIQUE AUX ÉXILÉS (SAJE)

Rue Enning 4 | 1002 LAUSANNE
021 351 25 51 | info@saje-vaud.ch
www.eper.ch/saje

ORGANISATION SUISSE D'AIDE AUX RÉFUGIÉS (OSAR)

031 370 75 75 | info@osar.ch
www.osar.ch
contact uniquement par téléphone

DOGADJAJI KOJI SE TIČU MATIČNOG STATUSA

Za svaki događaj koji se tiče vašeg matičnog statusa (na pr. priprema sklapanja braka ili promena prezimena), treba da telefonirate u administrativni centar matičnog ureda, posle čega će pomenuta služba da stupi u kontakt sa vama i da vam zakaže sastanak.

CENTRE ADMINISTRATIF DE L'ÉTAT CIVIL

1510 MOUDON
021 557 07 07
www.vd.ch/etat-civil

Da biste naručili neki izvod iz matičnih knjiga (izvod o rođenju, izvod o smrti, i dr.), možete ili da telefonirate u administrativni centar ili da naručite dokument preko internet stranice. Potom će vam traženi dokument biti dostavljen poštom.

SAVET: ne zaboravite da o takvim promenama obavestite takodje konzulat ili ambasadu zemlje svog porekla.

POSTATI ŠVAJCARAC, NATURALIZACIJA

Posle više godina života u kantonu Vo, neki stanovnici stranog porekla žele da obeleže svoju jaku vezu sa Švajcarskom sticanjem državljanstva (nacionalnosti) zemlje u kojoj žive. U tom cilju počinju proceduru tzv. *naturalizacije*.

Primerba: postoje udruženja koja nude kurseve (obuku) pripreme za naturalizaciju.

ZA + INFORMACIJA o naturalizaciji i uslovima koje treba ispuniti, stupite u kontakt sa opštinom u kojoj stanujete ili:

SERVICE DE LA POPULATION, SECTEUR NATURALISATIONS

Avenue de Beaulieu 19
1014 LAUSANNE
021 316 45 91
info.naturalisation@vd.ch
www.vd.ch/naturalisation

› BORAVIŠNA DOZVOLA VAŠI SAGOVORNICI

Ako ste u inostranstvu:

Švajcarska ambasada u vašoj zemlji

Ako se već nalazite u Švajcarskoj

- opština u kojoj stanujete
- «Service de la population» («Služba za stanovništvo»)
- «Fraternité» pri CSP (CSP=Socijalni protestantski centar)

KURSEVI JEZIKA I PREVODJENJE

REČNIK PIKTOGRAMA

kontakt

adresa

telefon

e-mail

internet stranica

mesto gde se održavaju aktivnosti

radno vreme

administracija

NAUČITI FRANCUSKI

Naučiti domaći, lokalni, jezik je od prvostepenog značaja da biste mogli da komunicirate u svim situacijama svakodnevnog života i da biste se osećali ugodno u vašem novom životnom okruženju. To je takođe i jedan od glavnih uslova za dobijanje zaposlenja.

Za **decu**, u kantonu Vo, pohađanje škole je obavezno, i to od 4 do 15 godina. Od samog početka školovanja, deca stranog porekla imaju pravo, u okviru škole, na intenzivan kurs francuskog jezika (videti str. 35).

Za **odrasle**, na teritoriji kantona Vo, postoji više kurseva francuskog. Među različitim ponudama naći ćete i one koje najbolje odgovaraju vašim potrebama, vašem radnom vremenu i porodičnim obavezama, kao i vašim finansijskim mogućnostima. Ima dve vrste kurseva:

- ▶ kursevi koje drže **privatne škole**
- ▶ kursevi koje drže **razna udruženja**

KURSEVI KOJE ORGANIZUJU PRIVATNE ŠKOLE

Kursevi francuskog koje organizuju privatne škole relativno su skupi, ali uslovi upisa u principu nisu jako zahtevni. Internet stranica « Association vaudoise des écoles privées – AVDEP » (« Kantonalno udruženje privatnih škola ») sadrži spisak svih tih škola. Tu ćete naći i podatke kako da ih kontaktirate, kao i izbor kurseva koje nude.

www.avdep.ch

KURSEVI KOJE ORGANIZUJU UDRUŽENJA

Kurseve francuskog koje organizuju udruženja vode obučeni stručnjaci i većinom su besplatni za osobe koje

su ograničenih novčanih mogućnosti. Ponekad, tokom vremena časova nastave, obezbeđuje se i prihvat dece.

Svi detalji koji se tiču kurseva (raspored časova, jezički nivo, upis) pregledno su naznačeni i dostupni u katalogu na internetu BCI, na sledećoj adresi:

www.vd.ch/integration > catalogue en ligne > cours de français

Da biste dobili sva obaveštenja, možete direktno da stupite u kontakt sa odgovarajućim udruženjima. Sledi spisak po regionima i po azbučnom redu.

SEVERNA ZONA

ASSOCIATION THAIS AND FRIENDS

 Pré-Vullyemin 18 | 1400 Cheseaux-Noréaz
 YVERDON
 024 420 32 30 | 077 421 96 69
 nisa@dessimoz.org
 www.thaisandfriends.populus.ch

CARITAS VAUD

 Espace Traits d'Union | Rue du Collège 4
1400 Yverdon-les-Bains
 CHAVORNAY, ORBE ET YVERDON
 024 425 32 48 | 079 289 10 88
 info@caritas-vaud.ch
 www.caritas-vaud.ch

COMMISSION D'INTÉGRATION D'AVENCHES

 Rue Centrale 33 | 1580 Avenches
 AVENCHES | 026 675 51 21
 morgane.lenweiter@commune-avenches.ch
 www.commune-avenches.ch

COMMISSION D'INTÉGRATION DE PAYERNE

 Chemin du Mont 18
1562 Corcelles-Payerne
 PAYERNE
 026 660 50 89 | 077 402 92 75
 jeanluc.chaubert@gmail.com

ECAP

 Avenue Vinet 19 | 1004 Lausanne
 LE SENTIER ET YVERDON
 021 320 13 27
 infovd@ecap.ch | www.ecap.ch

FRANÇAIS EN JEU

 Rue Mauborget 6 | 1510 Moudon
 Chemin Grand-Record 50
1040 Echallens
 ECHALLENS, LUCENS ET MOUDON
 021 905 44 64 | 076 340 44 64
 moudon@francaisenjeu.ch
 www.francaisenjeu.ch

LE TRIANGLE

 Chasseron 36 | 1450 Sainte-Croix
 SAINTE-CROIX
 024 454 21 76 ou 076 561 45 92
 cheikhguebsylla@gmail.com

LIRE ET ÉCRIRE, NORD VAUDOIS

 Espace Traits d'Union | Rue du Collège 4
1400 Yverdon-les-Bains
 LE SENTIER, SAINTE-CROIX, LUCENS, ORBE, PAYERNE ET YVERDON
 024 425 32 22
 nordvaud@lire-et-ecrire.ch
 www.lire-et-ecrire.ch

PARLONS FRANÇAIS MOUDON

 Rue du Poyet 3 | 1510 Moudon
 MOUDON
 021 646 40 52 | 079 560 19 26
 info@parlonsfrancaismoudon.ch
 www.parlonsfrancaismoudon.ch

TISSERANDS DU MONDE

 Maison Rouge 14
1400 Yverdon-les-Bains
 YVERDON
 076 339 96 50
 marieguilrossi@bluewin.ch
 www.tisserandsdumonde.ch

VERSO

 Rue de l'hôpital 31
1400 Yverdon-les-Bains
 YVERDON
 024 420 10 45
 info@verso-yverdon.ch
 www.verso-yverdon.ch

ZAPADNA ZONA

ASSOCIATION FRANC-PARLER

 Rue de l'industrie 1 | 1020 Renens
 RENEIS
 021 634 69 63
 coordination.franccparler@gmail.com
 www.franc-parler.ch

CARITAS

 Route de L'Etraz 20B | 1260 Nyon
 GLAND ET NYON
 079 621 43 93
 info@caritas-vaud.ch
 www.caritas-vaud.ch

COMMISSION D'INTÉGRATION DE ROLLE

 Grand-Rue 44 | 1180 Rolle
 ROLLE
 021 822 44 23
 stefan.garrido@rolle.ch | www.rolle.ch

ECAP

 Avenue Vinet 19 | 1004 Lausanne
 NYON
 021 320 13 27
 infovd@ecap.ch | www.ecap.ch

FRANÇAIS EN JEU

 Avenue Chanel 51 | 1110 Morges
 GLAND ET NYON
 021 801 71 68
 morges@francaisenjeu.ch
 www.francaisenjeu.ch/cours_morges

 Rue de l'Avenir 6 | 1020 Renens

 OUEST LAUSANNOIS
 021 635 19 62
 ouest@francaisenjeu.ch
 www.francaisenjeu.ch/cours_ouest-lausannois

UVERENJE O NIVOU ZNANJA FRANCUSKOG JEZIKA

Za preduzimanje nekih koraka (na pr. za ubrzano dobijanje dozvole C), administrativna služba će tražiti da joj dostavite uverenja o vašem nivou znanja francuskog.

Uverenje DELF (« Diplôme d'étude en langue française ») pruža mogućnost za dobijanje zvaničnog uverenja o vašem nivou znanja putem pismenog i usmenog ispita. Ispiti se održavaju u Lozani. Za više obaveštenja u vezi sa kursovima i ispitnim rokovima kao i o mestima gde se održavaju :

DELF DALF CENTRE D'EXAMENS LAC LÉMAN C/O IFAGE - FONDATION POUR LA FORMATION DES ADULTES

Place des Augustins 19 | 1205 GENÈVE
022 807 30 07
www.delfdalf.ch

PAŽNJA: Neke škole izdaju uverenja, ali je moguće da ona nisu dovoljna za vaše potrebe.

PISMENI PREVODI

Da biste obezbedili prevod nekog zvaničnog dokumenta (diplome, izvodi iz matičnih knjiga, uverenje o poslu, i dr.), i da bi taj prevod bio overen sa napomenom « prevod veran originalu », imate **dve mogućnosti**:

- 1 Da se obratite profesionalnim i priznatim prevodiocima (na pr. Association Suisse des Traducteurs et Interprètes u Bernu)

ASTTI

Altenbergstrasse 29 | CP 686
3000 BERN 8
031 313 88 10
astti@astti.ch | www.astti.ch

- 2 Da date da se prevede dokument ili da ga sami prevedete, u kantonu Vo, pa zatim da ga « overite » putem potpisa nekoga notara takodje u kantonu Vo.

www.notaires.ch

PREVODIOCI ZA ETNIČKE ZAJEDNICE

U okviru lekarskog pregleda, razgovora u socijalnoj službi ili u školi, stručnjaci koji će vas primiti (lekari, socijalni radnici, nastavnici, itd.) mogu da se obrate službi Intermédia, pri udruženju Appartenances, koja će, na poziv, da obezbedi usluge stručnog tumača – prevodioca za etničke zajednice (na raspolaganju su prevodioci za 60 jezika).

APPARTENANCES SERVICE INTERMEDIA

021 341 12 47
intermedia@appartenances.ch
www.appartenances.ch/intermedia

Kao dopunu prevodjenju « licem u lice », sa prevodiocem za etničke zajednice, ustanova AOZ-Medios, u saradnji sa udruženjem Appartenances, osnovala je Nacionalnu službu za telefonsko prevodjenje.

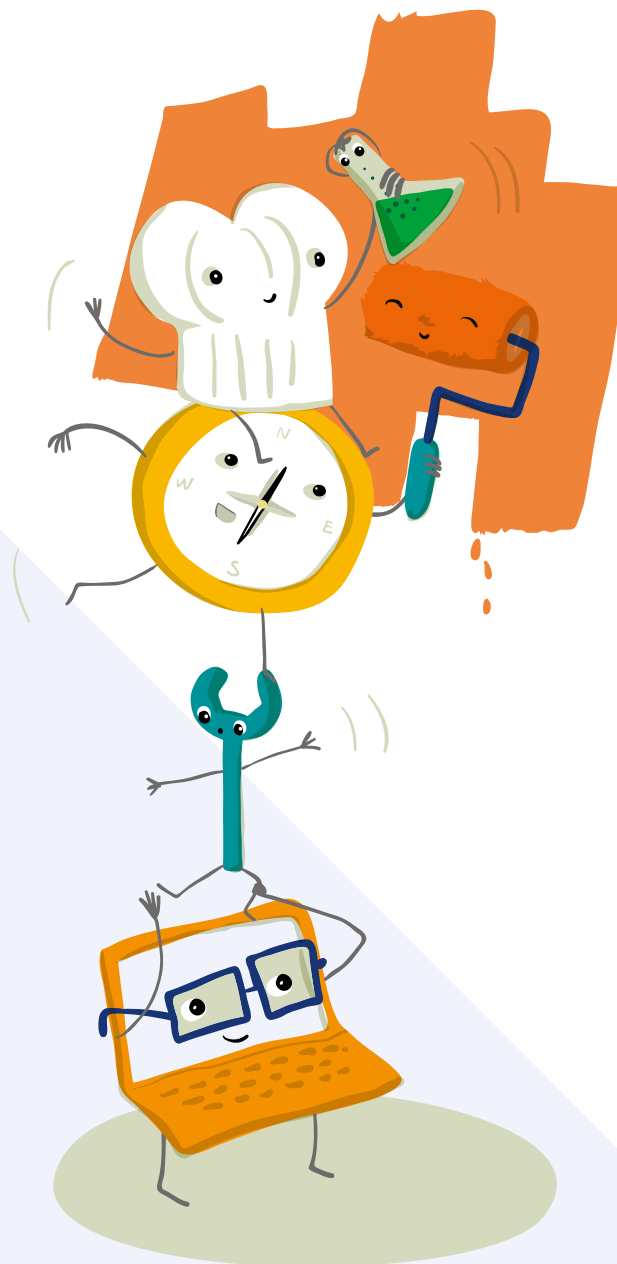
0842 442 442
www.aoz.ch/medios

› KURSEVI JEZIKA I PREVODJENJE VAŠI SAGOVORNICI

- privatne škole ili udruženja
- izaslanice za integraciju (str. 7)
- opština u kojoj ste nastanjeni

POSJO

BITI ZAPOSLEN - RADITI U KANTONU VO

Posao, a kaže se i *zaposlenje*, jedan je od najčešćih motiva dolaska stranaca u kanton Vo. Naći posao omogućava legalno nastanjanje u nekoj opštini kantona i dobijanje boravišne dozvole L ili B, zavisno od dužine trajanja ugovora o poslu (videti str. 12). To također omogućava pristup socijalnim osiguranjima (videti str. 26).

Kao što koraci koje treba preduzeti da bi se tražio odnosno našao posao nisu u svim zemljama isti, tako se i uslovi rada znatno razlikuju od jedne do druge zemlje. Zbog toga je važno da budete dobro obavješteni o pravima i obavezama koje imate kao zaposleni u Švajcarskoj i u kantonu Vo.

PRIZNAVANJE DIPLOMA I UVAŽAVANJE ZNANJA STEČENOG ISKUSTVOM

Po dolasku u Švajcarsku da biste se bavili nekim srtrukama ili da biste počeli neku obuku, moguće je da ćete morati da preduzmete izvesne korake *da bi se priznale vaše strane diplome* ili *da bi se uvažila znanja koja ste stekli iskustvom*.

Priznavanje diploma je u nadležnosti federacije. Naći ćete sve potrebne informacije na:

SECRÉTARIAT D'ÉTAT À LA FORMATION, À LA RECHERCHE ET À L'INNOVATION (SEFRI)

Einsteinstrasse 2 | 3003 BERNE
058 462 21 29
info@sbfi.admin.ch
www.sbfi.admin.ch

Uvažavanje znanja stečenog iskustvom je u nadležnosti kantona. Obratite se na:

OFFICE CANTONAL DE L'ORIENTATION SCOLAIRE ET PROFESSIONNELLE (OCOSP)

Rue de la Borde 3d | 1014 LAUSANNE
021 316 11 66
www.vd.ch/orientation

Ova kantonalna služba je isto tako merodavna da vas upozna sa različitim mogućnostima obučavanja koje vam se nude.

TRAŽENJE POSLA

Ako tražite posao u kantonu Vo, možete:

- › da se upišete u neku agenciju za zapošljavanje, koja će vam pomoći u koracima koje ćete preduzimati (naći ćete spisak agencija na sajtu www.swisstaffing.ch)
- › da odgovarate na oglase objavljene na internetu ili u štampi (na pr. www.espace-emploi.ch, www.jobup.ch, ali ima i drugih!)
- › da pretražujete na internetu sajtove preduzeća za koja biste želeli da radite, pa da stupite u kontakt sa njima i da im dostavite svoj dosije u vidu «samoinicijativne kandidature»

SAVET: Nemojte da zaboravite da se obratite i svojim poznicima: društvena mreža igra važnu ulogu pri traženju posla.

DOSTAVLJANJE DOSIJEJA KANDIDATURE

Kada budete odgovarali na neki oglas za posao, većina švajcarskih poslodavaca će vam tražiti da im dostavite «dosije kandidature» sa sledećim dokumentima:

- › pismo obrazloženja motivacije za posao
- › vaš «curriculum vitae» (CV),
- › kopija diploma i svedočanstava o završenim obukama

- › kopija uverenja sa radnih mesta na kojima ste bili zaposleni
- Ako ih vaša prijava-kandidatura interesuje, poslodavci će naknadno da stupe u kontakt sa vama kako bi vam zakazali jedan ili više razgovora.

UGOVOR O RADU

Nakon razgovora, ako se neki poslodavac odlučio da vas zaposli, daće vam napismeni ugovor o radu da ga potpišete ili će se usmeno obavezati prema vama da će vas zaposliti. U svakom slučaju, uslovi pod kojima ćete biti angažovani (dužina trajanja ugovora, procenat radnog vremena, visina godišnje plate, mesečna odbijanja od plate na ime socijalnih dažbina, i dr.) treba da se razmatraju pre nego što stupite na posao.

PLATA

U principu, na kraju meseca poslodavac uplaćuje vašu platu na vaš bankovni ili poštanski račun (videti str. 48). U Švajcarskoj postoje «kolektivni ugovori o radu» (Conventions collectives de travail – CCT), kojima se određuje kolike su najniže plate.

Naći ćete informacije o tome na sledećem sajtu internet ili ako se obratite sindikatima.

www.service-cct.ch

SINDIKATI

Mnoga udruženja zaposlenih, koja se nazivaju «sindikati», su vam na raspolaganju da bi vam pružila informacije o radu i/ili da bi vas pratili u slučaju da dodjete u sukob sa poslodavcem. Ovde ćete naći njihov spisak:

www.union-syndicale-vaudoise.ch

Medju njima, sindikat UNIA koji se specijalizovao po pitanju prava radnika imigranata. Podaci o ovom sindikatu, o aktivnostima kojima se bavi i radno vreme dežurnih službi u Lozani (Lausanne), Vevey (Vevey), Iverdonu (Yverdon) i u Vale d Žu (Vallée de Joux) mogu se naći na njihovom sajtu na internetu.

UNIA

Place de la Riponne 4 | 1002 LAUSANNE
0848 606 606 | www.vaud.unia.ch

POREZ

Svaka osoba koja živi ili ima izvor prihoda u kantonu Vo dužna je da plaća porez u razmeri sa prihodom koji ostvaruje i sa imetkom koji poseduje. Postoje dva načina plaćanja poreza:

› POREZ NA IZVORU

Vaš poslodavac odbija porez direktno od vaše plate (boravišna dozvola L, B, F, N). Moguće je popuniti pojednostavljenu poresku prijavu «skidajući», sa interneta formular: www.vd.ch/fileadmin/user_upload/organisation/dfin/aci/fichiers_pdf/21570_DIS_formulaire.pdf

› GODIŠNJA PORESKA PRIJAVA

Plaćate porez mesečnim akontacijama, pa zatim popunjavate godišnju poresku prijavu (u februaru-martu) i šaljete je poštom ili preko interneta (boravišna dozvola C).

ZA + INFORMACIJA:

ADMINISTRATION CANTONALE DES IMPÔTS (ACI)

Route de Berne 46 | 1014 LAUSANNE
021 316 00 00
info.aci@vd.ch
www.vd.ch/impots

Udruženje AVIVO nudi besplatnu pomoć za popunjavanje vaše poreske prijave.

www.avivo-vaud.ch

NEZAPOSLENOST

U slučaju da izgubite posao, prijavite se u najkraćem mogućem roku u Office régional de placement (ORP) vašeg regiona. To će vam omogućiti da vam se dodeli pratnja profesionalca-stručnjaka koji će vam pomoći da se ponovo uključite na radno tržište i da se prijavite kako biste dobili novčana primanja od osiguranja za nezaposlenost («assurance chômage»).

Na sledećem internet sajtu naći ćete koji je ORP najbliži vašem mestu stanovanja:

www.vd.ch > économie > emploi-chômage > ORP

OSNIVANJE PREDUZEĆA I RAZVOJ DELATNOSTI

Kanton Vo nudi povoljno okruženje za osnivanje i razvoj preduzeća. Služba za ekonomsku i trgovačku promociju («Service de la promotion économique et du commerce – SPECo») upućuje preduzimače pri koracima koje preduzimaju i usmerava ih ka odgovarajućim organima shodno njihovim potrebama (saveti, finansiranje, tehnološka podrška, i dr.). I potpore druge vrste postoje za preduzeća aktivna u industriji i visokim tehnologijama.

SERVICE DE LA PROMOTION ÉCONOMIQUE ET DU COMMERCE (SPECO)
 Rue Caroline 11 | 1014 LAUSANNE
 021 316 58 20
 info.speco@vd.ch
www.vd.ch/promotion-economique
www.vaud.ch/economie

DOBROVOLJNI RAD

Ako želite da se angažujete nekoliko sati nedeljno za neku stvar do koje vam je stalo ili da biste osnovali neko udruženje, možete da se obratite na sledeću adresu:

BENEVOLAT-VAUD

Ruchonnet 1 | 1003 LAUSANNE
 021 313 24 00
 info@benevolat-vaud.ch
www.benevolat-vaud.ch

Pored toga što vam pruža mogućnost da proširite delokrug svojih stručnih znanja i mrežu poznanstava, dobrovoljni rad može da bude odskočna daska da bi se našao posao.

PROFESIONALNA INTEGRACIJA

Mnoga udruženja su razradila projekte za profesionalnu integraciju migranata. Te ponude mogu da vam pomognu pri traženju posla ili obučavanja.

Svi ti projekti su dostupni u katalogu na mreži pri BCI:

www.vd.ch/integration > catalogue en ligne > intégration professionnelle

> ZAPOSLENJE VAŠI SAGOVORNICI

vaš poslodavac

BCI (str. 7)

sindikati

OSIGURANJA

SOCIJALNA OSIGURANJA U ŠVAJCARSKOJ

U Švajcarskoj, socijalna osiguranja su obavezna. Ona omogućavaju zaposlenima koji su uplaćivali deo svojih primanja (plata), i njihovim porodicama, da pokriju svoje potrebe u slučaju da nastupi prekid posla, bolest ili nezaposlenost, na pr.

Uglavnom, poslodavac brine o osiguranjima (**osim o zdravstvenom !**).

U švajcarskom sistemu socijalne zaštite postoji više osiguranja:

- ▶ starosno (sa pravom nadživelih da naslede penziju) i invalidsko osiguranje (AVS I AI: 1 stub)
- ▶ profesionalno zbrinjavanje (LPP: 2 stub)
- ▶ novčana pomoć za gubitak zarade prilikom otsluženja vojne ili civilne obaveze ili porodijskog odsustva (APG)
- ▶ osiguranje za slučaj nezaposlenosti (AC) i za porodični dodatak (LAFam)
- ▶ osiguranje zdravstveno i za slučaj udesa (LAMal I LAA)

U kantonu Vo, podružnice socijalnih osiguranja (agences d'assurances sociales - AAS) su vam na raspolaganju da vam pruže informacije i da vas upute u pogledu vaših prava i obaveza kada je reč o osiguranju. Ima više takvih podružnica po regionima.

Da biste našli onu koja odgovara vašem mestu stanovanja, možete se informisati ovde:

www.vd.ch > Social > Informations sociales > Agences

Možete također da se obratite direktno svome poslodavcu.

AVS I AI (1 STUB)

Starosno (sa pravom nadživelih da naslede penziju) osiguranje (AVS) omogućava svim

stanovnicima koji imaju boravište na teritoriji Švajcarske da prime osnovni dohodak u trenutku kada odu u penziju i invalidsku penziju (AI) u slučaju da nastupe zdravstveni problemi u toku profesionalne aktivnosti.

Zaposlenima se odbija od plate jedan deo dažbina za navedena osiguranja, dok drugi deo uplaćuje poslodavac. Lica koja ne ostvaruju nikakvu zaradu, također su obavezna da uplaćuju godišnju dažbinu.

Uverenje-potvrda o osiguranju AVS i AI, koje ima oblik kreditne kartice, izdaje se svakoj osobi koja radi ili plaća dažbine. Ta kartica je dokaz da ste osigurani kod AVS/AI. Istu treba doslati svakom novom poslodavcu a može da se traži od vas da je pokažete i prilikom preduzimanja nekih porocedura.

PROFESIONALNO ZBRINJAVANJE (2 STUB)

Profesionalno zbrinjavanje ima za cilj da omogući osobama koje su dostigle godine za penziju, preživelim i invalidima da zadrže svoj predjašnji nivo života. To osiguranje - zbrinjavanje – je dodatak na rentu AVS ili AI (1 stub).

Profesionalno zbrinjavanje je **obavezno** za sve osobe koje primaju platu a fakultativno za one koje su nezavisne (samostalne). Svaki poslodavac je obavezan da osigura svoje osoblje kod ustanove za profesionalno zbrinjavanje svoga preduzeća i dužan da preuzme na svoj teret bar polovinu dažbina.

ŽIVOTNO OSIGURANJE (3 STUB)

Moguće je da, prema vašim potrebama i mogućnostima, uplaćujete za životno osiguranje (3 stub) i to uplatom nekom

osiguravajućem društvu ili privatnoj banci. Plaćanja u korist 3 stuba mogu da se odbiju od poreza.

NOVČANA POMOĆ ZA GUBITAK ZARADE (VOJNA/CIVILNA SLUŽBA ILI PORODILJSKO OTSUSTVO)

Za svaki odsluženi dan u švajcarskoj vojsci, u civilnoj zaštiti ili u Crvenom Krstu, kao i za odsustvo zbog porodjaja, imate pravo na «pomoć za izgublenu zaradu» (APG).

Tu finansijsku pomoć će vam uplaćivati vaš poslodavac ako ste u radnom odnosu pod platom ili kantonalni fond («caisse de compensation vaudoise») u slučaju da ne ostvarujete nikakvu redovnu zaradu.

OSIGURANJE ZA SLUČAJ NEZAPOSLENOSTI

Osiguranje za slučaj nezaposlenosti se odbija od plate svakog zaposlenog i uplaćuje se u pomenuti fond «caisse de compensation vaudoise». Ono omogućava dobijanje naknade u slučaju da napustite ili izgubite posao

DEČIJI DODACI

Švajcarska politika prema porodici daje također pravo na porodični dodatak (finansijska pomoć) za svako dete. Taj dodatak uplaćuje poslodavac ili, za osobe koje ne ostvaruju nikakvu zaradu, kantonalni fond «caisse de compensation du canton de Vaud».

ZDRAVSTVENO OSIGURANJE

Svaka osoba koje živi u Švajcarskoj obavezna je da sklopi ugovor o

zdravstvenom osiguranju i to **najkasnije tri meseca po dolasku**. Osiguranje postaje punosnažno na dan vašeg nastanjivanja. Kao osiguranik, plaćaćete mesečnu premiju koja ne zavisi od vaših prihoda.

U nadoknadu, zdravstveno osiguranje preuzima 90 % vaših troškova koji prelaze godišnju «franšizu» koju ste odabrali (minum CHF 300.– po glavi – odnosi se na odrasle). Preostalih 10 % koji su na vaš teret ne mogu da predju CHF 700.– godišnje.

Postoji više zdravstvenih osiguranja u kantonu Vo i vi slobodno birate ono koje vam odgovara. Osiguranje je obavezno da primi svakoga ko traži da se osigura, bez obzira na godine i na zdravstveno stanje.

Da biste našli ponudu koja najbolje odgovara vašim potrebama, pretražite informacije na:

www.priminfo.ch

Premije se menjaju svake godine, ali je moguće raskinuti ugovor sa osiguranjem tako što se, preporučenom poštom, uputi pismo sa zahtevom za raskid ugovora i to pre kraja meseca novembra.

DOTACIJE (FINANSIJSKA POMOĆ)

U slučaju da postoje teškoće za plaćanje premija zdravstvenog osiguranja, Office vaudois de l'assurance maladie (OVAM) može da dodeli dotaciju u vaše ime zdravstvenom osiguranju. Veličina tog sniženja premije zavisi od visine vaših primanja. Molbu za dotaciju treba podneti Agenciji za socijalno zbrinjavanje (Agence d'assurances sociales - AAS) regiona u kome stanujete (videti str. 26).

OSIGURANJE ZA SLUČAJ UDESA

Osiguranje za slučaj udesa služi da pokrije ekonomske posledice udesa na radnom mestu ili van radnog mesta.

Lica koja rade za platu, više od 8 sati nedeljno, njihov poslodavac osigurava za slučaj udesa van radnog mesta. U suprotnom, osiguranje za slučaj udesa treba sami da zaključite sa svojim zdravstvenim osiguravajućim društvom.

SOCIJALNA POMOĆ

Svuda u kantonu Vo, regionalni socijalni centri nude svim licima nastanjenim u nekoj od opština kantona Vo, informacije i savete i pružaju odgovarajuću pratnju u slučaju da ona zapadnu u teškoće, finansijske, društvene ili porodične.

Ako se to i vama desi, možete da se obratite u Centre social régional - CSR (Socijalni regionalni centar) koji je najbliži mestu vašeg stanovanja. Stručnjaci centra će vas podržati u svim koracima koji se tiču pitanja kao što su: kako dobiti prihod za ponovno uključivanje (RI - revenu d'insertion), kako se ponovo uključiti u profesionalni život, itd.

www.vd.ch/contact-aide-sociale

OSIGURANJE OD POŽARA I PRIRODNIH NEPOGODA (ECA)

Osiguranje od požara i prirodnih nepogoda za vašu pokretnu i nepokretnu imovinu je obavezno i zaključuje se kod ustanove ECA kantona Vo.

Možete da dobijete sve informacije na sledećoj adresi:

ÉTABLISSEMENT D'ASSURANCE CONTRE LES INCENDIES ET LES ÉLÉMENTS NATURELS DU CANTON DE VAUD

📍 Avenue du Général Guisan 56
1009 PULLY
☎ 058 721 21 21
🌐 www.eca-vaud.ch

DRUGA OSIGURANJA

Osiguranje opšte odgovornosti (RC = Responsabilité civile) i za domaćinstvo omogućavaju vam da osigurate svoj stan i svoju imovinu za sve štete. Preporučuje se, ali nije obavezno.

Osiguranje za automobil, koje je obavezno, omogućava vam da osigurate svoje vozilo (automobil/motocikl) za bilo kakvu štetu koju počinite vi sami ili neki drugi korisnik puteva.

Shodno vašim potrebama, postoje i druga osiguranja: za životinje, za putovanje, za pravnu odgovornost, itd. Mnogobrojna privatna osiguranja nude tu vrstu usluga.

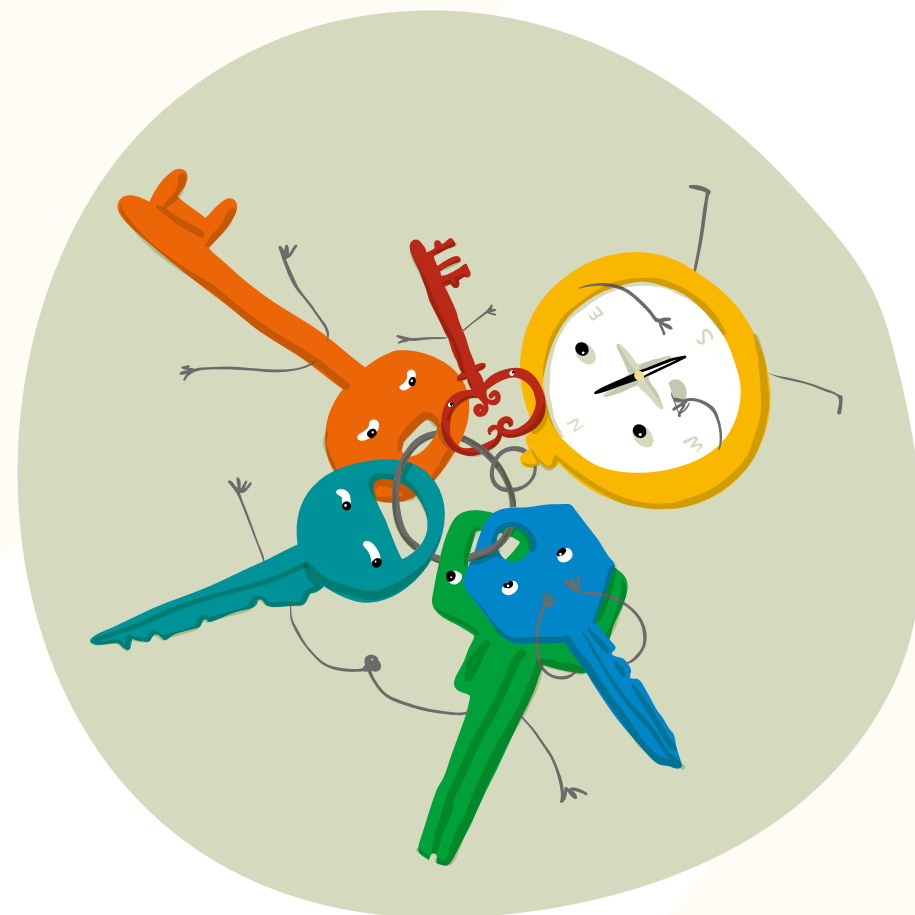
Naći ćete uporedne ponude takvih osiguranja na sledećoj internet stranici:

🌐 www.comparis.ch

› OSIGURANJA VAŠI SAGOVORNICI

- 👤 agencije osiguranja za socijalno zbrinjavanje (AAS)
- 👤 vaš poslodavac
- 👤 vaša privatna osiguranja

🏠 STANOVANJE

NAĆI STAN

U kantonu Vo nije uvek lako naći stan i to može da potraje.

Najčešće se radi o iznajmljivanju/ kupovanju stana ili kuće preko neke agencije za nekretnine (koja se takodje naziva «régie» ili «gérance»). Naći ćete spisak svih agencija na:

www.local.ch > agence immobilière > vaud

Prilikom traženja stana, možete da odete direktno u neku agenciju ili da se informišete preko sajtova na inetrnetu, koji daju pregled svih ponuda:

- > www.comparis.ch
- > www.homegate.ch
- > www.immoscout.ch
- > www.immostreet.ch
- > www.immobilier.ch
- > www.anibis.ch

U oglasima na internetu, naći ćete podatke «odlazećeg» stanara ili agencije koja se bavi iznajmljivanjem koja će vam omogućiti da pogledate stan.

SAVET: Govorite o traženju stana svojim poznanicima i koristite društvene mreže.

PODNOŠENJE DOSIJEJA AGENCIJI (KANDIDATURA ZA STAN)

Ukoliko vam se, posle obilaska, stan svideo, možete da odete u agenciju i da predate svoj dosije candidature u kome će biti sledeći dokumenti:

- > obrazac agencije sa informacijom
- > kopija vaše lične karte (ili boravišne dozvole)
- > kopije platnih listi od tri poslednja meseca
- > skorašnji, «svež», izvod iz «Office des poursuites» (Ured za izvršenja) (www.vd.ch/poursuites)

- > potvrda o «osiguranju za domaćinstvo» i «osiguranju za građansku odgovornost» (nije obavezno).

Ako ne ispunjavate sve te uslove, možete zamoliti nekoga iz svog bližeg okruženja da garantuje za vas.

AKO IMATE NEKO PITANJE, možete da se obratite direktno agenciji.

UGOVOR O IZNAJMLJIVANJU I GARANCIJA ZA STANARINU

Kada vam se dodeli stan, potpisuje se ugovor izmedju onoga koji iznajmljuje stan i agencije koja ga daje u najam. Često se traži da se položi garancija za stanarinu (kiriju), koja predstavlja dva ili tri mesečna iznosa, i to u roku od 30 dana. Imate dve mogućnosti:

- > da odete, sa ugovorom o iznajmljivanju i nekim ličnim dokumentom, u banku i da otvorite na svoje ime račun koji se zove «garantie de loyer» («garancija za stanarinu»)
- > da se obratite nekoj ustanovi koja nudi kaucije ili nekom bliskom ko će da garantuje za vas.

UTVRDJIVANJE STANJA U KOME JE STAN, KIRIJA I «REŽIJA»

Kada udjete u stan, i kada se bude obavljala poseta utvrđivanja stanja («état des lieux») u kome je stan, vodite računa da sve bude na svom mestu, da se svako oštećenje koje je prouzrokovao prethodni stanar utvrdi i da zahtevate, ako je potrebno, da se obave neki radovi-popravke. Kirija se plaća na kraju meseca, unapred za sledeći mesec. Pored kirije, dobijaćete takodje račune za podmirivanje «režijskih» troškova (grejanje, održavanje zgrade) kao i za usluge komunalnih službi, «services industriels» (struja, voda).

PRIJAVLJIVANJE SLUŽBI KONTROLE STANOVNIKA VAŠE OPŠTINE

U toku od 8 dana po nastanjivanju, treba da se prijavite službi kontrole stanovnika vaše opštine. Na donjem sajtu interneta naći ćete potrebne podatke:

www.ucv.ch > annuaire > nom de votre commune > contrôle des habitants

Osoblje sa šaltera će vas primiti i rado odgovoriti na vaša pitanja u vezi sa nastanjivanjem u opštini (dozvola boravka, škola, prihvatanje dece, odlaganje smeća, i dr.). Nemojte se ustručavati da im postavite pitanja na koja tražite odgovor!

CARINSKI PROPISI

Da biste mogli da unesete predmete iz svog domaćinstva u inostranstvo (nameštaj, automobil, i dr.), potrebno je da prebacite svoje prebivalište u Švajcarsku. Potom ćete, prilikom seobe, pokazati carinskom odeljenju sledeće dokumente:

- > ugovor o iznajmljivanju stana ili ugovor o radu koji služe kao potvrda
- > carinski obrazac 18.44 Traitement de douane des effets de déménagement (Postupak sa robom prilikom seobe).

Troškovi vezani za te postupke mogu da se odbiju od poreza.

ZA + VIŠE INFORMACIJA:

www.ezv.admin.ch

SUBVENCIONISANI STANOVNI

Neke opštine u kantonu Vo imaju za iznajmljivanje stanove koji su namenjeni stanarima skromnijih finansijskih mogućnosti. Ovde ćete naći podatke službe koja je merodavna za ta pitanja.

SERVICE DES COMMUNES ET DU LOGEMENT (SCL): DIVISION LOGEMENT
 Rue Caroline 11 bis | 1014 LAUSANNE
 021 316 64 00
www.vd.ch/logement
 > aides-subventions

RAZVRSTAVANJE OTPADA

Od 1. januara 2014, većina opština kantona Vo je uvela «taksu po vreći». Stanovnici treba da kupuju vreće za smeće, koje se prodaju u trgovinama, i da, u cilju zaštite životne sredine razvrstavaju otpad.

Kupljene vreće za smeće se koriste za **smeće iz domaćinstva**, pa se onda odlažu u kontejnere u vašoj zgradi ili u vašem kvartu.

Otpad koji se **reciklira, glomazan otpad ili otpad koji je opasan**, uklanja se besplatno ukoliko ga odnesete na sabirno mesto za otpad koje vam je najbliže.

Najveći broj zgrada/kvartova je opremljen kontejnerima za staklo, za hartiju i za

zeleni (biorazgradivi) otpad. Trgovački centri obično preuzimaju aluminijum, PET i istrošene baterije.

Elektronski aparati mogu da se vrate, besplatno i bez obaveze nove kupovine, u bilo koju prodavnicu koja drži tu vrstu robe (računari, mobilni telefoni, TV, aparati za domaćinstvo, tzv. «bela tehnika», HiFi, i dr.).

ZA + INFORMACIJA, stupite u kontakt sa službom kontrole stanovništva svoje opštine ili pogledajte na sajtu

www.vd.ch > themes > environnement > dechets

UDRUŽENJE ZA ZAŠTITU STANARA (ASLOCA)

U slučaju da dodje do nekog problema sa stanodavcem ili sa agencijom koja vam iznajmljuje stan, Švajcarko udruženje (za zaštitu) stanara (ASLOCA) pruža pravnu pomoć i savete, ukoliko ste član i plaćate godišnju članarinu u visini od CHF 60.– čime stičete pravo da koristite pomoć udruženja.

☎ 0840 17 10 07
 🌐 www.asloca.ch/asloca-vaud

POMOĆ ZA STAN

Ako imate teškoća da tražite ili da nadjete stan, ili da ostanete u stanu, postoje dva udruženja, u zavisnosti od vašeg mesta stanovanja, od kojih možete da zatražite pomoć.

FONDATION APOLLO

📍 Rue de Lausanne 17 | CP 435
 1800 VEVEY
 ☎ 021 923 09 20

📍 Avenue Haldimand 8
 1400 YVERDON-LES-BAINS
 ☎ 021 923 35 30

PERMANENCES AIGLE, VEVEY, YVERDON

✉ info@fondation-apollo.ch
 🌐 www.fondation-apollo.ch

FONDATION LE RELAIS

📍 Grand-Rue 82 | 1110 MORGES
 ☎ 021 801 86 02

PERMANENCES MORGES

✉ info@relais.ch
 🌐 www.relais.ch > prestations > se loger

NEKOLIKO PRAVILA ZA DOBRE SUSEDSKE ODNOSI

Posebno u stanbenim zgradama sa više stanova, važno je održavati dobre odnose sa susedima.

Zbog toga, treba poznavati nekoliko pravila koja se u stvari podrazumevaju sama po sebi:

- › Izmedju 22 h i 07 h ujutro, ne sme da se pravi buka, kako bi svako mogao da se odmori.
- › Nedelja je dan odmora, pa treba izbegavati sve bučne aktivnosti (muzika, usisivač, seoba, bacanje staklenih predmeta u kontejnere, i dr.).

› STAN VAŠI SAGOVORNICI

- 👤 agencije za nekretnine
- 👤 opština u kojoj stanujete

DECA U KANTONU VO

Ukoliko dolazite u kanton Vo sa porodicom, moraćete da preduzmete razne korake koji se tiču dece, na primer, da dobijete boravišnu dozvolu zasnovanu na spajanju porodice (videti str. 12), da podnesete zahtev svome poslodavcu za dečiji dodatak (videti str. 27), da nadjete rešenje za čuvanje dece ili da upišete decu u školu.

Ako vaše dete govori neki drugi jezik, a ne francuski, važno je da ono nastavi da razvija svoj maternji jezik, a da uporedo uči francuski i da pored toga učestvuje u kulturnim i sportskim aktivnostima (videti str. 44).

ČUVANJE DECE

OD 0 DO 4 GODINE (PREDŠKOLSKI UZRAST)

Ako imate decu predškolskog uzrasta, možete da se obratite nekom obdaništu/ jaslicama ili nekoj od ženskih osoba koje vode dnevnu brigu o deci u svom domaćem okruženju («accueillante en milieu familial») i koja će se starati o vašoj deci dok ste vi na poslu. Cena te usluge zavisi od visine prihoda roditelja.

U kantonu Vo, čuvanje dece je organizovano po sistemu «mreže». Za više informacija, možete da se obratite **opštini u kojoj stanujete ili «mrežama»** koje obezbeđuju prihvat, čiji spisak se nalazi na sledećoj internet stranici:

www.vaudfamille.ch/N189048

OD 4 DO 15 GODINA (ŠKOLSKI UZRAST)

Čim vaše dete podje u školu, ima raznih ustanova koje mogu da brinu o njemu pre, u toku i posle školskih časova.

Obično je njihov naziv APEMS (accueil pour enfants en milieu scolaire = prihvat dece u školskoj sredini) ili UAPE (unité d'accueil pour écoliers = skupni prihvat učenika).

ZA + INFORMACIJA, možete da se obratite direktno školskoj ustanovi koju pohađja vaše dete.

IMAJTE U VIDU da je broj raspoloživih mesta u tim ustanovama ograničen i da ćete često morati da se upišete na listu čekanja. **Savetuje se da se raspitate još pre rođenja bebe.**

KOD KUĆE

Takodje, postoje rešenja za čuvanje dece kod kuće: to podrazumeva da treba naći «dadilju», ili devojkicu / ženu koju ćete vi plaćati.

BABYSITTING I NEPREDVIDJENO ČUVANJE («POD HITNO»)

Povremeno, možete da potražujete usluge «bebisiterke», koja će se postarati o vašoj deci u toku večeri, nekoliko sati, ili u toku vikenda. Crveni Krst (Croix - Rouge) obučava mlade osobe kako da brinu o deci.

U NEKOM HITNOM SLUČAJU ILI U SLUČAJU BOLESTI, možete da se obratite Crvenom Krstu i da obezbedite čuvanje dece (te usluge se plaćaju).

CROIX-ROUGE VAUDOISE

[Rue Beau-Séjour 9-13 | 1002 LAUSANNE](https://www.croixrougevaudoise.ch)
 Lundi au vendredi
 7h à 12h - 13h30 à 17h30
 021 340 00 80/81
famille@croixrougevaudoise.ch
www.croixrougevaudoise.ch

AKTIVNOSTI RODITELJI - DECA

Brojna udruženja organizuju besplatne aktivnosti koje pružaju mogućnost detetu da se prilagodjava francuskom jeziku pre nego što podje u školu.

Učestvujući u njima (te aktivnosti zahtevaju prisustvo roditelja), i vi ćete moći da se, preko voditelja tih aktivnosti, bolje upoznate sa svakodnevnim životom.

Sve aktivnosti su prikazane u katalogu na inetrnetu, pri BCI, koji ćete naći na sledećoj adresi:

www.vd.ch/integration > catalogue en ligne > intégration préscolaire

OBAVEZNO ŠKOLOVANJE

U Švajcarskoj, školovanje je obavezno i odvija se tokom 11 godina, počevši od 6 godine deteta. Sva deca, nezavisno od boravišnog statusa, upisuju se u javne škole kantona Vo, koje su besplatne. U školskom okruženju, učenik koji ne govori francuski, moći će da prati intenzivne kurseve, takodje besplatne.

Po vašem dolasku, ako imate decu školskog uzrasta, vaša je obaveza da ih upišete, i to što pre, u najbližu školsku ustanovu. Evo liste tih ustanova:

www.web-vd.ch/vd_dgeo/etablissements/

Na licu mesta ćete, od sekretarijata ili od nastavnog osoblja, dobiti sva obaveštenja o sistemu školstva u kantonu Vo.

PRIHVATNA ODELJENJA

U nekim opštinama, posebno u Lozani, škola obezbeđuje prihvatna odeljenja specijalno namenjena deci koja su tek stigla u Švajcarsku i koja još ne govore francuski.

Za mlade uzrasta od 15 do 19 godina, organ za školsko usavršavanje, tranziciju i profesionalnu integraciju (OPTI) predlaže module za integraciju u trajanju od 6 meseci.

OPTI - ACCUEIL

[Avenue des Croix-Rouges 26](https://www.optivd.ch)
 1007 LAUSANNE
 021 316 79 79
www.optivd.ch

PRIVATNE ŠKOLE

Ponuda privatnih škola je upućena roditeljima koji žele da njihova deca prate specijalni tok školovanja, na stranom jeziku i da im to bude omogućeno za svaki nivo školovanja i svaki uzrast. Možete da pretražite internet stranicu Association Vaudoise des Ecoles Privées (AVDEP), putem koje ćete se usmeriti ka školama koje odgovaraju vašim potrebama:

www.avdep.ch

OBAVLJANJE DOMAĆIH ZADATAKA POD NADZOROM

Posle školskog vremena, učenici mogu da ostanu u školi i da u grupi rade domaće zadatke pod nadzorom i uz pomoć prisutne odrasle osobe. Ta aktivnost pruža povoljno okruženje za učenje i uglavnom je besplatna.

ZA + INFORMACIJA, stupite u kontakt sa školskom ustanovom koju pohađja vaše dete.

POMOĆ RODITELJIMA

Udruženje učeničkih roditelja (Association des parents d'élèves = APE) može da vam pomogne oko svih pitanja koja se tiču školstva u kantonu, a isto tako i pitanja prihvata dece van školskog vremena, obavljanja zadataka pod nadzorom i oko prevoza.

ASSOCIATION DES PARENTS D'ÉLÈVES (APE)

📍 Avenue de Rumine 2 | 1005 LAUSANNE
 📞 021 341 90 77 ou 078 689 63 63
 ✉ info@ape-vaud.ch
 🌐 www.ape-vaud.ch

vreme za obavezno pohađanje škole, ali pod izvesnim uslovima koji zavise od državljanstva i mesta stanovanja. Podrška države ima za cilj da dopuni pomoć koju pruža porodica, a ako je potrebno, i da je zameni.

ZA + INFORMACIJA:

OFFICE CANTONAL DES BOURSES D'ÉTUDES (OCBE)
 📍 Rue Cité-Devant 14 | 1014 LAUSANNE
 📞 021 316 33 70
 🌐 www.vd.ch/ocbe

KURSEVI MATERNJEG JEZIKA I KULTURE POREKLA

Da bii vaše dete razvijalo znanje svog maternjeg jezika uporedo sa učenjem francuskog, razna udruženja useljenika i ambassade organizovale su kurseve maternjeg jezika i kulture porekla (langue et culture d'origine = LCO) širom kantona. To je prilika da upišete decu na kurs italijanskog, portugalskog, španskog, arapskog, i td. u zavisnosti od postojećih ponuda.

Opština ili školske ustanove će vam pružiti potrebna obaveštenja o kursovima LCO koji se održavaju najbliže vašem stanu.

PO ZAVRŠENOM OBAVEZKOM ŠKOLOVANJU

Na kraju obaveznog školovanja, učenici imaju mogućnost da nastave školovanje i da izaberu pravac koji im najbolje odgovara. Pet regionalnih centara za školsko i profesionalno usmeravanje (centre régional d'orientation scolaire et professionnelle = OSP) daće vam obaveštenja o mogućnostima koje postoje u blizini vašeg mesta stanovanja. Podatke o tome možete naći na:

🌐 www.vd.ch/orientation > contact (OCOSP et centres régionaux)

Adolescenti (tinejdžeri) koji su stariji od školskog uzrasta (18 godina i preko), a isto tako i odrasli, mogu da se obrate toj sužbi da bi se upoznali sa mogućnostima koje postoje da prate kurseve francuskog i da počnu/nastave neko obučavanje.

DODELJIVANJE STIPENDIJA ZA ŠKOLOVANJE

Država finansijski podržava stručno obučavanje (« apprentissage ») i nastavak školovanja i kad istekne

> DECA VAŠI SAGOVORNICI ČUVANJE DECE

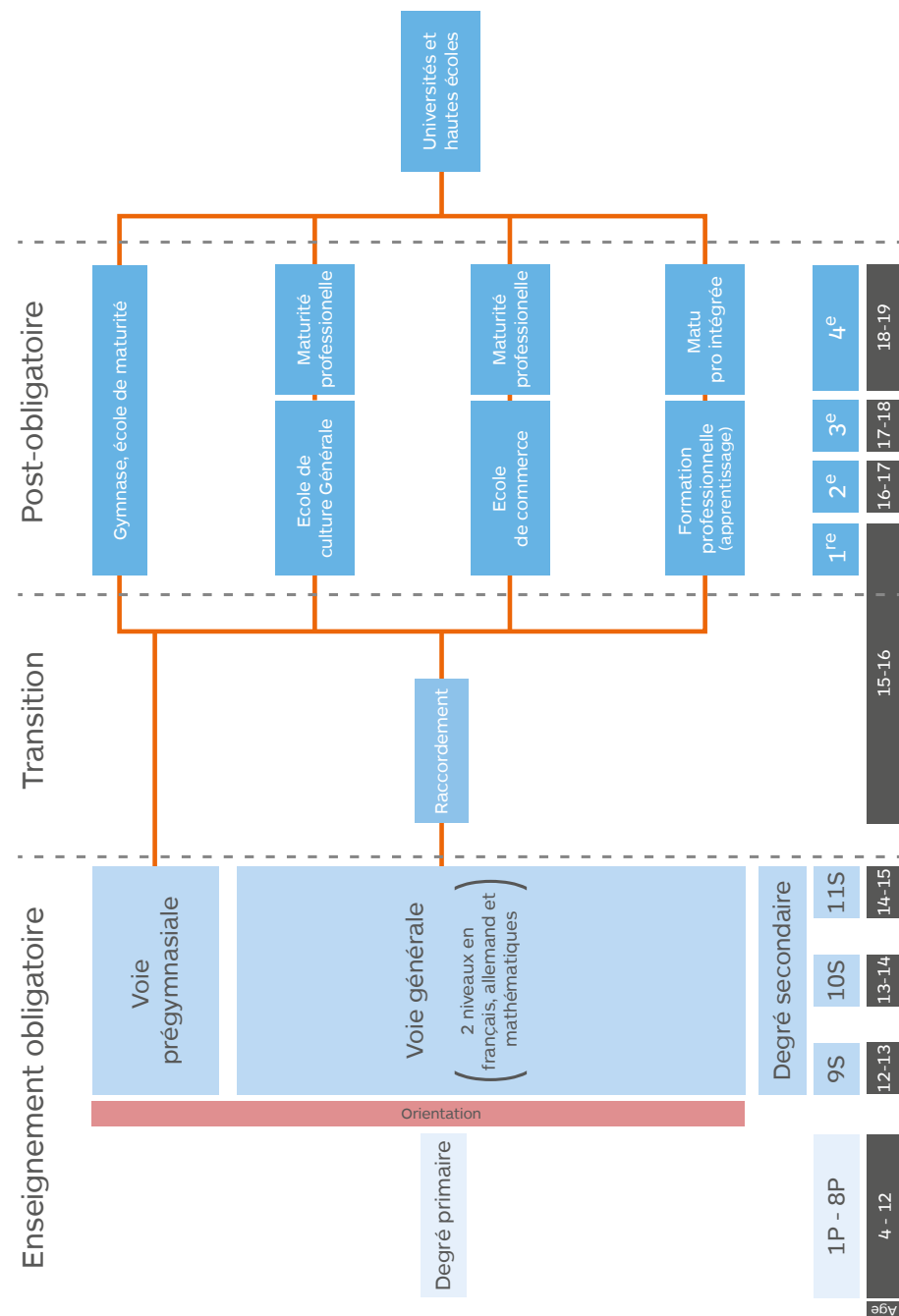
👤 mreže za dnevni prihvata dece

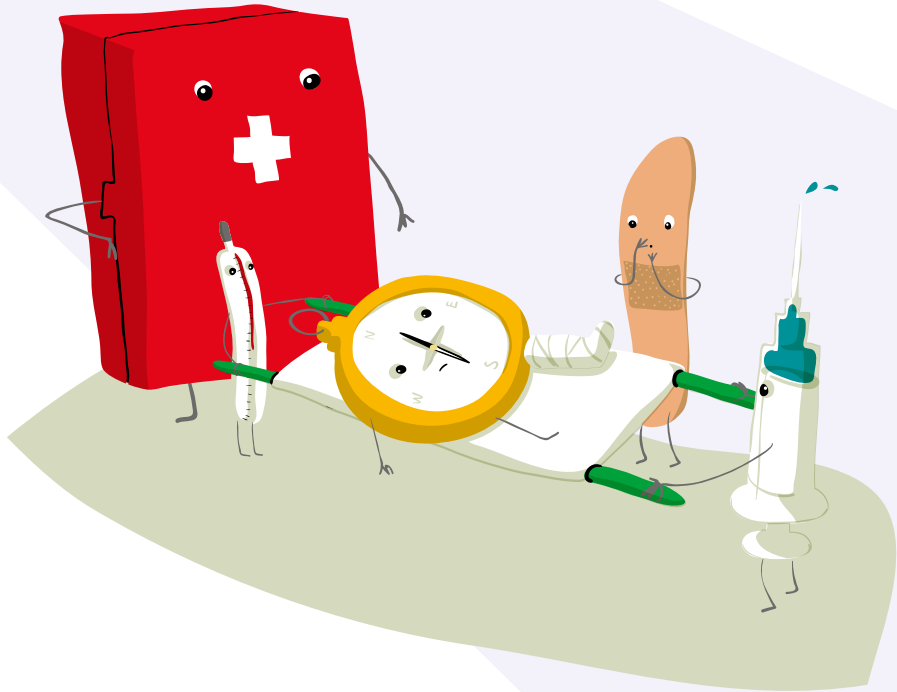
👤 opština u kojoj ste nastanjeni

ŠKOLA

👤 školska ustanova vašeg deteta

PREGLED SISTEMA OBRAZOVANJA U KANTONU VO

LEČITI SE U KANTONU VO

Kvalitet zdravstvene nege u Švajcarskoj i u kantonu Vo je visoko cenjen. Brojne bolničke ustanove, kao i lekari, stoje vam na raspolaganju u slučaju da imate zdravstvenih problema.

Pre svega, podsećamo, da morate, nakon 3 meseca po dolasku, da stupite u kontakt sa nekim osiguravajućim društvom koje će vam omogućiti da sebi obezbedite zdravstveno zbrinjavanje po najnižoj ceni (videti str. 27). Taj korak je vrlo važan, jer su pregledi kod lekara skupi. Pomoću vaše kartice da ste osigurani, imate pristup lekaru ili bolnici a troškove ambulatorne nege će u najvećoj meri pokriti osiguranje.

Primene Izvesnih terapija (fizioterapija, ergoterapija, prirodna medicina) zahtevaju da imate preporuku (recept) svog « kućnog lekara ». U slučaju da treba da budete primljeni u bolnicu ili ako niste sigurni koje će troškove osiguranje da pokrije, poželjno je da se prethodno raspitate kod osiguranja kako biste znali na čemu ste.

PAŽNJA! Zdravstveno osiguranje ne pokriva ni zubarske, ni troškove u vezi očiju!

IZABRATI SVOG LEKARA

U Švajcarskoj, svako obično ima svog « kućnog lekara ». Da biste u kantonu Vo našli lekara opšte prakse ili za dete dečijeg lekara, možete da stupite u kontakt sa Medicinskim društvom kantona Vo (Société Vaudoise de Médecine = SVM). **U kantonu Vo ima lekara koji govore više jezika.**

SOCIÉTÉ VAUDOISE DE MÉDECINE (SVM)

📍 Chemin de Mornex 38
case postale 7443 | 1002 LAUSANNE
☎ 021 651 05 05
✉ info@svmed.ch | 🌐 www.svmed.ch

Možete takodje da potražite obaveštenja, sa informacijom o jeziku, na sledećoj internet stranici:

🌐 www.doctorfmh.ch

ZDRAVSTVENI PROBLEM, ŠTA DA RADITE?

- 1 OBRATITE SE SVOM LEKARU**
U slučaju bolesti, udesa osrednje težine ili psiholoških tegoba, pozovite svog lekara ili svoga apotekara. Razgovaraćete sa osobom koja vas najbolje poznaje i koja će moći da proceni vaše stanje i da preduzme odgovarajuće zbrinjavanje.
- 2 U SLUČAJU DA LEKAR NE ODGOVARA : POZOVITE TELEFONSKI BROJ 0848 133 133**
U slučaju da nema odgovora ili da nemate svoga lekara, telefonska centrala dežurnih lekara odgovara tokom 24 sata na telefonski broj 0848 133 133 (lokalna tarifa). Taj broj važi za ceo kanton Vo. Bolničar na vezi će da proceni vaše stanje, da vas posavetuje i da vas uputi ka odgovarajućoj ustanovi. U toj službi se govori više jezika.
- 3 U SLUČAJU ŽIVOTNE OPASNOSTI, ODMAH IDITE U SLUŽBU HITNE POMOĆI ILI POZOVITE TELEFONSKI BROJ 144**
Ako je vaše stanje hitno ali ste sposobni da se krećete, idite u najbližu bolnicu. **BROJ 144** je rezervisan za slučajeve kada je život u opasnosti. Dakle, taj broj treba pozvati samo ako je vaš život ili život nekog drugog neposredno ugrožen i zahteva neodložnu medicinsku intervenciju.

PRAVA PACIJENATA

Da biste dobili savet o koracima koje treba preduzeti kada je u pitanju zdravlje ili u slučaju sukoba sa medicinskim osobljem (lekarom, terapeutom) ili sa osigavajućim društvom:

ORGANISATION SUISSE DES PATIENTS (OSP)

📍 CHUV | Mont-Paisible 18
1011 LAUSANNE
☎ 021 314 73 88
🌐 www.spo.ch

Stoji vam na raspolaganju brošura koja sadrži « najbitnije o pravima pacijenata », u kojoj ćete naći skraćene izvode na više jezika, na sledećoj internet stranici:

🌐 www.vd.ch/droits-des-patients

MATERINSTVO

Za sve vreme trudnoće, lekar-ginekolog i/ili babica prate vas redovno i brinu o kontroli trudnoće. Da biste našli lekara-ginekologa, možete da se obratite u Société vaudoise de médecine (videti str. 39) ili Groupement des sages-femmes indépendantes vaudoises. Sa tim povezane troškove pokriva osiguranje.

PERMANENCES TÉLÉPHONIQUES

☎ 021 213 79 05

SAGES-FEMMES INDÉPENDANTES

🌐 www.hebamme.ch > parents > votre sage-femme > sages-femmes indépendantes

I drugi stručnjaci su vam na raspolaganju da bi vam dali informacije i posavetovali vas, pre i posle porodjaja.

PRE PORODJAJA

Porodilišta u bolnicama kantona Vo i Fondacija Profa nude poverljive i

besplatne konsultacije-razgovore, sa savetnicom za pitanja seksualnog zdravlja, sa babicom ili sa socijalnom radnicom, u raznim regionalnim centrima fondacije PROFA. Da biste našli centar koji je najbliži vašem mestu stanovanja, možete da kontaktirate fondaciju telefonom ili da pogledate njenu internet stranicu:

FONDATION PROFA

☎ 021 631 01 52
🌐 www.conseil-en-perinatalite.ch

Udruženje Pan Milar nudi kurseve pripreme za porodjaj, i to na više jezika zahvaljujući prisustvu prevodilaca za etničke zajednice.

ASSOCIATION PAN MILAR

☎ 077 410 20 24
✉ info@pan-milar.ch
🌐 www.pan-milar.ch

Internet stranica udruženja je prevedena na 14 jezika.

POSLE PORODJAJA

Negu majci i novorođenčetu pružaju nezavisne babice kantona Vo, koje obilaze porodilju u kući, i to nesposredno po izlasku iz porodilišta. Dečije bolničarke za prvo doba, ustanove AVASAD i Espace Prévention, nastavljaju dalju brigu i nude savete i informacije prilikom konsultacija-pregleda kod kuće, kao i post-porodjajne susrete ili razne radionice/grupne kurseve.

Naći ćete njihove ponude i podatke o njima na sledećoj internet stranici:

LES INFIRMIÈRES PETITE ENFANCE

🌐 www.avasad.ch

ESPACE PRÉVENTION

🌐 www.espace-prevention.ch

INTIMNA PITANJA

Ako su vam potrebni konsultacija i saveti po pitanju polnog života, zaštite od trudnoće (kontracepcija), prekida neželjene trudnoće, kao i primene testova VIH/SIDA i IST (polno prenosive bolesti), ili homoseksualnosti, Consultation de santé sexuelle (Savetovalište za polno zdravlje) pri Fondaciji PROFA je vaš glavni sagovornik.

FONDATION PROFA

☎ 021 631 01 42
🌐 www.planning-vd.ch

Na zakazani sastanak u jednom od 8 regionalnih centara, primiće vas savetnica/savetnik i lekar. Ta služba je poznata pod nazivom *planning familial* (*porodično planiranje*).

POMOĆ I NEGA U KUĆI

U slučaju da dodje do zdravstvenih problema, Centre Médico-Social (CMS), « medicinsko-socijalni centar », obezbeđuje bolničku negu, dostavljanje na kuću dnevnog obroka i pruža druge vidove pomoći, i to u svim regionima kantona.

ZA + INFORMACIJA :

ASSOCIATION VAUDOISE D'AIDE ET DE SOINS À DOMICILE (AVASAD)

📍 Avenue de Chavannes 37
1014 LAUSANNE
☎ 021 623 36 36
✉ info@avasad.ch | 🌐 www.avasad.ch

PSIHOLOŠKA PODRŠKA

Udruženje Appartenances nudi migrantima psihoterapeutske konsultacije na više jezika. Udruženje ima tri centra za konsultacije, i to u Lozani (Lausanne), u Veveju (Vevey) i u Iverdonu (Yverdon-les-Bains).

ZA + INFORMACIJA :

APPARTENANCES - CPM

📍 Rue des Terreaux 10 | 1003 LAUSANNE
☎ 021 341 12 50
✉ cpm@appartenances.ch
🌐 www.appartenances.ch

PORODIČNO NASILJE

Svako lice koje je doživelo direktan napad na svoj integritet, telesni, seksualni ili psihički, može da dobije pomoć u skladu sa federalnim zakonom o pomoći žrtvama prekršaja (LAVI), ako se obrati službi Unité de médecine de violence (UMV pri CHIUU-v)

UNITÉ DE MÉDECINE DES VIOLENCES CHUV

📍 Rue du Bugnon 44 | 1011 LAUSANNE
☎ 021 314 00 60
🌐 www.chuv.ch > UMV

Centar LAVI i Centre d'accueil Malley-Prairie (« sigurna kuća Malley-Prairie ») takodje nude slične usluge:

🌐 www.centre-lavi.ch
🌐 www.violencequefaire.ch

INFORMACIJE NA VIŠE JEZIKA O ZDRAVLJU

Internet stranica Švajcarskog crvenog krsta (Croix Rouge Suisse) nudi brojne informacije koje se tiču zdravlja, kao i brošure na 18 jezika, koje možete da « skinete » sa interneta.

🌐 www.migesplus.ch/fr

> ZDRAVLJE VAŠI SAGOVORNICI

👤 vaš lekar

👤 vaše zdravstveno osiguranje

RAZONODA I GRADJANSKE AKTIVNOSTI

PRUŽITI SEBI ZADOVOLJSTVO

Biti građanin kantona Vo ne podrazumeva samo prava i obaveze, nego znači i učestvovanje u lokalnom životu i uživanje u razonodama. U tom cilju, ovde ćete naći spisak, iako ne potpun, aktivnosti kojima se možete baviti u slobodnom vremenu.

POLITIČKA PRAVA

Na političkom nivou, stranci mogu da učestvuju u izborima i glasanjima koje raspisuje njihova opština, mogu da budu izabrani/da zasedaju u opštinskom savetu ili u skupštini, da potpisuju opštinske inicijative i da se izjašnjavaju na opštinskom referendumu. Uslovi koje treba ispuniti su sledeći:

- > imati najmanje 18 godina (biti punoletan)
- > raspolagati dozvolom boravka u Švajcarskoj poslednjih deset godina
- > biti nastanjen u kantonu najmanje poslednje tri godine

Od trenutka kada je strano lice upisano u neku od opština kantona Vo i kada ispunjava gore navedene uslove, automatski mu se dostavlja sav zvanični materijal u slučaju opštinskog glasanja ili izbora.

ZA + INFORMACIJA, pogledajte sledeći sajt:

www.vd.ch/vote-etranagers

Dobijanje švajcarskog državljanstva nakon procedure naturalizacije daje vam sva politička prava (videti str. 14).

UDRUŽIVANJE

Dobrovoljni rad (vidi str. 24) i zajedničke aktivnosti igraju važnu ulogu u građanskom društvu ovoga kantona. Među brojnim udruženjima koja postoje u kantonu Vo, neka su osnovali stranci. Njihova misija je da podrže integraciju stranaca u društvo koje ih je primilo, a da se istovremeno staraju o vrednovanju kulture iz koje potiču. U tom cilju, organizuju se razne aktivnosti.

Na sledećem internet stranici, naći ćete spisak raznih udruženja stranaca. Možda će vas neka od njih zainetresovati toliko da poželite da se učlanite?

www.vd.ch/integration > publications
> brochure associations de migrants

VEROISPOVEST

U Švajcarskoj je zagarantovana sloboda veroispovesti. U kantonu Vo, priznato je više religija i svako je slobodan da ispoveda svoju veru.

Arzillier, Maison du dialogue, je medjukonfesionalna struktura kojoj je cilj da omogući razmenu mišljenja između osoba različitih veroispovesti i duhovnih tradicija.

Na njihovoj internet stranici predstavljene su hrišćanska, muslimanska, jevrejska, hinduistička, budistička, bahai i druge verske zajednice.

L'ARZILLIER, MAISON DU DIALOGUE

[Avenue de Rumine 62](#)
1005 LAUSANNE

079 489 87 77

www.arzillier.ch

PROJEKAT ZA SOCIJALNU INTEGRACIJU

U kantonu Vo, mnoga udruženja organizuju multikulturalne proslave i tako stvaraju priliku za susrete i druženje između pripadnika raznih zajednica i narodnosti, koji se svakodnevno susreću na tlu ovog kantona.

Svi detalji u vezi sa tim projektima se nalaze u katalogu pri BCI, na sledećoj adresi:

www.vd.ch/integration > catalogue en ligne > intégration sociale

PONUDE ZA SLUŽBENIKE MEDJUNARODNIH ORGANIZACIJA

International Link, služba pri Tgovačkoj i industrijskoj komori kantona Vo (Chambre vaudoise du commerce et de l'industrie – CVCI), organizuje događaje koji su posebno namenjeni medjunardnim službenicima, i njihovim supružnicima, koji su tek nedavno došli u kanton Vo. Takvi događaji su Welcome Days koji se održavaju tri puta godišnje kao i Reloc'coffees, koji se održavaju jednom mesečno.

CVCI - INTERNATIONAL LINK

[Avenue d'Ouchy 47 | 1006 LAUSANNE](https://www.internationallink.ch)
021 613 36 63
internationallink@cvci.ch
www.internationallink.ch

VANŠKOLSKE AKTIVNOSTI ZA MLADE

U svim regionima kantona, postoje mnogobrojne vanškolske aktivnosti (kampovi u toku školskog raspusta, centri za druženje mladih, za dnevne aktivnosti, omladinski saveti, i dr.) koje se predlažu deci i omladini preko udruženja, preko opština ili direktno preko grupacija mladih.

ZA + INFORMACIJA u vezi tih ponuda obratite se svojoj opštini ili pregledajte sajt pod nazivom Groupe de liaison des activités de jeunesse

www.glaj-vd.ch

Grupe mladih koje organizuju neki projekat, bilo društveni, sportski ili kulturni, mogu da se obrate za finansijsku pomoć na:

DÉLÉGUE CANTONAL À L'ENFANCE ET À LA JEUNESSE
frederic.cerchia@vd.ch
www.vd.ch/delegue-jeunesse

SPORTSKE I UMETNIČKE AKTIVNOSTI

Ako ste zainteresovani za sportske ili umetničke aktivnosti, (kursevi odbojke, fudbal, ples, muzika, pozorište, i dr.), možete da istražujete preko interneta ili da se obratite svojoj opštini. U službi kontrole stanovništva, često postoji spisak lokalnih udruženja koja nude tu vrstu programa.

TURIZAM

Kanton Vo obiluje izuzetnim prirodnim lepotama, kako u ravnici tako i u planini, a takodje i mnoštvom mesta i spomenika koji zaslužuju da ih upoznate. Da biste otkrili svoj region, možete da se obratite na:

OFFICE DU TOURISME DU CANTON DE VAUD (OTV)
Avenue d'Ouchy 60 | 1001 LAUSANNE
021 613 26 26
info@region-de-leman.ch
www.region-du-leman.ch

KULTURNI PROGRAM

U kantonu Vo, kulturni program i ponuda su vrlo raznovrsni: festivali, tradicionalne svečanosti, pozorišne predstave, izložbe, filmovi, koncerti, i dr... Da biste bili obavešteni o kulturnim događanjima u vašem regionu, možete da konsultujete zvanični sajt biroa za turizam kantona Vo (Office de tourisme vaudois – OTV), ali ima i drugih izvora:

www.region-du-leman.ch
www.temps-libre.ch

Možete se takodje obavestiti i iz novina koje objavljuju programe kulturnih dešavanja.

MUZEJI

(ulaz besplatan svakog prvog vikenda u mesecu)

Da biste otkrili sve muzeje u kantonu Vo, i njihove stalne izložbe, konsultujte:

www.musees.vd.ch
www.museums.ch/fr

BIBLIOTEKE

KANTONALNA UNIVERZITETSKA BIBLIOTEKA - LAUSANNE (BCUL)

BCUL raspolaže velikim izborom knjiga/CD/filmova, dvojezičnih tekstova i tekstova na stranim jezicima, kao i monogobrojnim metodama za učenje francuskog.

BIBLIOTHÈQUE CANTONALE ET UNIVERSITAIRE - LAUSANNE (BCUL)
Place de la Riponne 6 | 1014 LAUSANNE
021 316 78 63
info-riponne@bcu.unil.ch
www.bcu-lausanne.ch

BCUL ima više lokacija, pre svega na trgu Place de la Riponne i na kampusu univerziteta u Dorigny!

MEDJUKULTURALNA BIBLIOTEKA GLOBLIVRES

Ta biblioteka poseduje preko 27'000 naslova na 272 jezika. Otvorena za sve, biblioteka poseduje takodje brojne udžbenike za učenje francuskog.

GLOBLIVRES

Rue Neuve 2 bis | 1020 RENENS
021 635 02 36
info@globlivres.ch
www.globlivres.ch

OPŠTINSKE BIBLIOTEKE

Brojne opštine imaju takodje svoje, opštinske, biblioteke. Za više informacija, raspitajte se u opštini.

« KARTA ZA KULTURU »

« Karta za kulturu » (Carte Culture), koju nudi organizacija Caritas (Karitas), omogućava osobama skromnih primanja da učestvuju u kulturnom i društvenom životu koristeći povlašćene cene u oblastima kulture, sporta i obrazovanja.

CARTE CULTURE VAUD

p.a. Caritas Vaud
Avenue César-Roux 8
1005 LAUSANNE
021 317 59 80
francoise.crausaz@caritas-vaud.ch
www.carteculture.ch

RAZONODA I GRADJANSKE AKTIVNOSTI VAŠI SAGOVORNICI

turističke ponude (str. 44)

opština u kojoj stanujete

SVAKODNEVNI ŽIVOT

U ovom poglavlju ćete naći nekoliko informacija koje se odnose pre svega na prevoz i na finansije.

PREVOZ U KANTONU VO

ŽELEZNICOM

Železnička mreža u Švajcarskoj je razgranata i vrlo razvijena. Les Chemins de Fer Fédéraux (CFF), ili « državna železnica », nudi razne pretplatne karte, kao generalnu pretplatnu kartu, sa kojom možete da putujete po celoj Švajcarskoj bilo kojim prevoznim sredstvom javnog saobraćaja (železnicom, autobusima, brodovima, i dr.) ili pretplatnu kartu u « pola cene » (« demi-tarif ») koja daje mogućnost putovanja po ceni od 50 %.

ZA + INFORMACIJA, možete da se obratite na šalter najbliže železničke stanice ili da pogledate internet stranicu CFF :

www.cff.ch

Neke opštine nude svojim stanovnicima, po povoljnoj ceni, dnevne karte: one se mogu rezervisati preko telefona, na šalteru ili na sajtu vaše opštine. CFF takodje nudi, u zavisnosti od voznog reda, karte po sniženim cenama.

AUTOBUSOM

Mobilis je jedinstvena karta za prevoz, važeća u celom kantonu i njegovih 316 opština. Omogućava neograničeno korišćenje svih javnih prevoznih sredstava kombinujući ih po volji. Za cene i uslove, pogledati :

www.mobilis-vaud.ch

AUTOMOBILOM

Osobe koje poseduju stranu vozačku dozvolu, po dolasku ovamo imaju rok od 12 meseci da zamene svoju stranu dozvolu za švajcarsku. U zavisnosti od zemlje porekla, moguće je da se od vas zatraži da polažete vozački ispit, vožnju i / ili pismeni test.

ZA SVE INFORMACIJE u vezi sa vozačkom dozvolom stupite u kontakt sa :

SERVICE DES AUTOMOBILES ET DE LA NAVIGATION

Avenue du Grey 110 | 1014 LAUSANNE
 YVERDON-LES-BAINS, AIGLE, NYON
 021 316 82 10
san.navigation@vd.ch
www.vd.ch/san

IMAJTE U VIDU, ako hoćete da koristite švajcarsku mrežu autoputeva, da morate da kupite godišnju « vinjetu » koja košta CHF 40.- i koju treba da zalepite na « šoferšajbnu » automobila. Možete da je kupite u kioscima ili u pošti.

BICIKLOM

Bicikl je praktično i ekološko prevozno sredstvo za mala rastojanja. Od pre nekoliko godina, kanton Vo oprema biciklističke staze (obeležene žutom bojom) po ivici puteva i pešačkih staza, kao i « parkinge » za bicikle. Neki gradovi pružaju mogućnost iznajmljivanja bicikla.

Kaciga nije obavezna, ali se naglašeno preporučuje.

FINANSIJE

OTVARANJE BANKOVNOG ILI POŠTANSKOG RAČUNA

Ako otvorite račun u banci ili u pošti, možete da primete platu preko računa, da obavljate plaćanja, da ubirate kamate i da potražujete kredite. U principu, u Švajcarskoj svako odraslo lice može da otvori račun, ako pokaže neki lični zvanični dokument. Takođe je moguće da se pri otvaranju računa od vas zatraži da pokažete boravišnu dozvolu ili potvrdu o stanovanju.

OBAVLJATI RAZNA PLAĆANJA

Možete da obavljate svoja plaćanja ili putem «hartije», na šalteru banke ili pošte, ili preko interneta (E-banking).

SLANJE NOVCA U INOSTRANSTVO

Da biste poslali novac u inostranstvo, možete to da uradite preko banke, preko pošte ili preko neke agencije koja se bavi transferom novca.

PREKO BANKE

Taj način plaćanja je najsigurniji, ali podrazumeva da i pošiljalac i primalac imaju račun u banci. U tom slučaju, možete da date nalog bilo na šalteru banke, bilo telefonom, bilo putem interneta. Troškovi slanja su niži ako se koristi internet.

PREKO POŠTE

Pošta nudi iste usluge kao i banka, sa dve dodatne opcije: primalac ne mora da ima račun i moći će da podigne novac na šalteru.

PREKO AGENCIJE ZA TRANSFER

Agencija za transfer novca ima tu prednost što obavlja nalog vrlo brzo (premda je taj način skuplji). Novac može da se preda na šalteru u «kešu» (gotovini) i da se naplati na nekom drugom šalteru, bilo gde širom sveta.

INFORMACIJE O BUDŽETU

Permanentna telefonska služba vam je na raspolaganju ukoliko želite da se obavestite o upravljanju vašim tekućim budžetom i o stanju vaših dugova.

☎ 0840 43 21 00

Takođe su organizovani grupni kursevi i «individualna pratnja» u saradnji sa CARITAS Vaud, CORREF i Fédération romande des consommateurs (FRC).

ZA + VIŠE INFORMACIJA:

🌐 www.vd.ch/dettes

TELECOM

INTERNET I TV

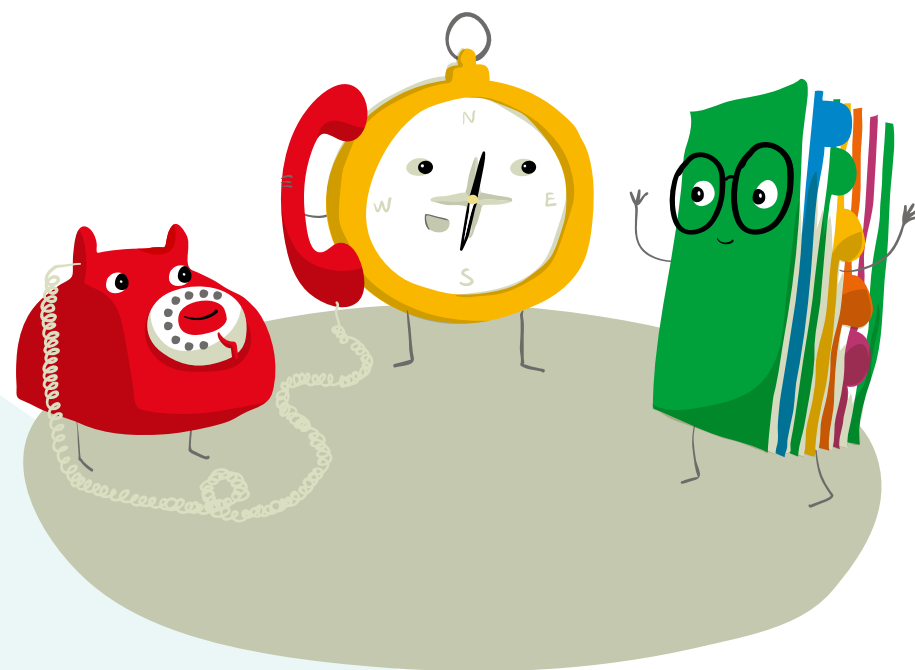
BILLAG: DAŽBINE ZA RADIO I TELEVIZIJU.

U Švajcarskoj, sve osobe koje poseduju neki aparat koji omogućava slušanje radija, gledanje televizije ili uključanje na internet, moraju da se prijave i da plaćaju dažbine službi Billag.

✉ communications@billag.ch

🌐 www.billag.ch

i KORISNI KONTAKTI

Da biste dobili informacije i savete po pitanju integracije, neki drugi kontakti, kojih nema na prethodnim stranicama, mogu da vam budu od koristi.

Ovde je spisak po temama:

AZIL

www.plateforme-asile.ch

UDRUŽENJA

U Kantonu Vo ima brojnih udruženja stranaca koja su aktivna na polju integracije.

Mnoga od njih mogu da vam pomognu u preduzimanju nekih koraka

www.vd.ch/integration > publications
> brochure associations de migrants

KANTON VO

CHAMBRE CANTONALE CONSULTATIVE DES IMMIGRÉS (CCCI)

[Rue du Valentin 10 | 1014 LAUSANNE](#)
021 316 49 59
www.vd.ch/ccci

KOMISIJE ZA INTEGRACIJU

OPŠTINSKE KOMISIJE ŠVAJCARCI-STRANCI (CCSI)

Aktivne u mnogim opštinama, one vode razne projekte za integraciju i pravo su mesto za razmenu mišljenja i dijalog između stranaca i Švajcaraca, kao i organa vlasti.

One su takodje i «punktovi» na kojima se stiču svi predlozi koji se tiču integracije.

Evo spiska sa nekima od njih.

SEVERNA ZONA

AVENCHES

COMMISSION CONSULTATIVE SUISSES-IMMIGRÉS (CCSI)

[Rue Centrale 33, CP 63
1580 AVENCHES](#)
026 675 51 21
stucki.geraldine@bluewin.ch
www.commune-avenches.ch

MOUDON

GROUPE SUISSES-ÉTRANGERS DE MOUDON ET RÉGION (SUETMO)

[Champ du Gour 48 | CP 8 | 1510 MOUDON](#)
079 777 63 27
isufi_vd@hotmail.com
www.suetmo.ch

ORBE – CHAVORNAY

COMMISSION D'INTÉGRATION SUISSES-ÉTRANGERS ET DE PRÉVENTION DU RACISME ORBE-CHAVORNAY (CISEROC)

[p.a. Contrôle des habitants
Hôtel de Ville | CP 32 | 1350 ORBE](#)
024 442 92 22
ciseroc@orbe.ch
www.orbe.ch/integration

PAYERNE

COMMISSION COMMUNALE SUISSES-IMMIGRÉS PAYERNE (CCSI)

[p.a. Service de la Population
Hôtel de Ville | CP 112 | 1530 PAYERNE](#)
026 662 66 26
laurent.cosendai@payerne.ch
www.1530.ch

YVERDON-LES-BAINS

COMMISSION CONSULTATIVE SUISSES-IMMIGRÉS (CCSI)

[Rue de Neuchâtel 2
1400 YVERDON-LES-BAINS](#)
024 423 69 44
integration@yverdon-les-bains.ch
www.ccsi-yverdon.org

ZAPADNA ZONA

AUBONNE

COMMISSION SUISSES-ÉTRANGERS AUBONNE (COCHE)

[Place du Marché 12 | CP 133
1170 AUBONNE](#)
021 821 51 08
municipalite@aubonne.ch
www.aubonne.ch

BUSSIGNY

COMMISSION INTÉGRATION (CI)

[Place de l'Hôtel-de-Ville 1 | CP 96
1030 BUSSIGNY](#)
021 706 11 20
greffe@bussigny.ch
www.bussigny.ch

ECUBLENS

COMMISSION D'INTÉGRATION ET D'ÉCHANGE « SUISSES – ÉTRANGERS » (CIESEE)

[p.a. Greffe Municipal
Chemin de la Colline 5 | CP 133
1024 ECUBLENS](#)
021 695 33 10
commission.suisSES_etrangers@ecublens.ch
www.ecublens.ch

GLAND

COMMISSION INTÉGRATION (CCSI)

[Grand-Rue 38 | CP 320 | 1196 GLAND](#)
022 354 04 44
greffe.municipal@gland.ch
www.gland.ch/integration

MORGES

COMMISSION CONSULTATIVE SUISSES – ÉTRANGERS (CCSE)

[Place de l'Hôtel-de-Ville 1 | CP 272
1110 MORGES 1](#)
021 804 96 70
urbanisme@morges.ch
www.morges.ch/ccse

NYON

COMMISSION D'INTÉGRATION SUISSES-ÉTRANGERS (CISEN)

[p.a. Service des affaires sociales, éducation et jeunesse
Rue des Marchandises 17 | CP 1395
1260 NYON](#)
022 363 84 74
michel.piguet@nyon.ch
www.nyon.ch

PRILLY

COMMISSION D'INTÉGRATION SUISSES-IMMIGRÉS (CISIP)

[Avenue de la Rochelle 1 | 1008 PRILLY](#)
079 808 53 67
ikurt@bluewin.ch
www.prilly.ch

RENEENS

COMMISSION INTÉGRATION SUISSES – ÉTRANGERS (CISE)

[Service de la Sécurité sociale
Rue de Lausanne 25 | CP 141
1020 RENEENS](#)
021 632 77 95
cise@renens.ch www.renens.ch

ROLLE

COMMISSION CONSULTATIVE SUISSES – ÉTRANGERS (COCISE)

[Grand-Rue 44 | CP 1224 | 1180 ROLLE](#)
021 822 44 23
stefan.garrido@rolle.ch
www.rolle.ch

ISTOČNA ZONA

AIGLE

COMMISSION D'ACCUEIL ET
D'INTÉGRATION DE LA VILLE D'AIGLE
(CAIA)

📍 Place du Marché | CP 500 | 1860 AIGLE
☎ 024 468 41 11 | 079 649 07 37
✉ isabelle.rime@aigle.ch
🌐 www.aigle.ch

BEX

COMMISSION CONSULTATIVE
MULTICULTURELLE DE BEX (CCMB)

📍 Rue Centrale 1 | CP 64 | 1880 BEX
☎ 024 463 02 67
✉ alain.michel@bex.ch | 🌐 www.bex.ch

BLONAY

COMMISSION D'INTÉGRATION BLONAY:
ENSEMBLE! (CCSI)

📍 p.a. Maison de Commune
Route du Village 45 | CP 12 | 1807 BLO-
NAY
☎ 021 926 82 50
✉ sbunschwig@blonay.ch | 🌐 www.blonay.
ch

MONTREUX

COMMISSION CONSULTATIVE POUR LA
COHÉSION SOCIALE ET L'INTÉGRATION
(COCOSI)

📍 c/o Direction des affaires sociales,
familles et jeunesse
Avenue des Alpes 22 | CP 2000
1820 MONTREUX 1
☎ 021 962 78 30
✉ sfj@montreux.ch
🌐 www.commune-de-montreux.ch

VEVEY

COMMISSION DES ACTIVITÉS
INTERCULTURELLES (CAIV)

📍 p.a. Direction des Affaires Sociales
et Familiales
Rue du Simplon 48 | CP 320 | 1800 VEVEY 2
☎ 021 925 53 33
✉ dasf@vevey.ch | 🌐 www.vevey.ch

VILLENEUVE

COMMISSION D'INTÉGRATION (CIV)

📍 Route de Longefan 4 | 1844 VILLENEUVE
☎ 077 407 58 75
✉ integration.villeneuve@gmail.com

OLLON

COMMISSION D'INTÉGRATION (CI)

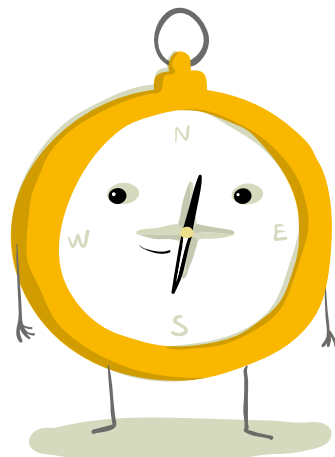
📍 Greffe municipal | CP 63 | 1867 OLLON
☎ 079 621 42 54
✉ valcross@bluewin.ch

JUŽNA ZONA

LAUSANNE

COMMISSION TRIPARTITE POUR
L'INTÉGRATION DES IMMIGRÉS (CTI)

📍 c/o Bureau lausannois pour les immigrés
Place de la Riponne 10 | CP 5354
1002 LAUSANNE
☎ 021 315 72 45
✉ bli@lausanne.ch
🌐 www.lausanne.ch/bli

KONFEDERACIJA

SECRÉTARIAT D'ÉTAT AUX MIGRATIONS
(SEM)

📍 Quellenweg 9 | 3003 BERNE-WABERN
☎ 058 325 11 11
🌐 www.bfm.admin.ch

PRAVNO SAVETOVANJE

CENTRE SOCIAL PROTESTANT (CSP)

📍 Beau-Séjour 28 | 1003 LAUSANNE
☎ 021 560 60 60
✉ info@csp-vd.ch | 🌐 www.csp.ch

ŽENE

BUREAU CANTONAL DE L'ÉGALITÉ
ENTRE LES FEMMES ET LES HOMMES

📍 Rue Caroline 11 | 1014 LAUSANNE
☎ 021 316 61 24
✉ info.befh@vd.ch
🌐 www.vd.ch/befh

BUREAU INFORMATION FEMMES

📍 Avenue Eglantine 6 | 1006 LAUSANNE
☎ 021 320 04 04
✉ b.i.f@bluewin.ch
🌐 www.bif-vd.ch

HOMOSEKSUALNOST

VG - VOGAY

📍 CP 1514 | 1001 LAUSANNE
☎ 079 310 31 78
✉ ecoute@vogay.ch | 🌐 www.vogay.ch

PRVA POMOĆ

(ODEĆA, HRANA, STANOVANJE, ZDRAVLJE)

ÉGLISE MIGRATION

🌐 www.eglise-migrationvd.com

INTERKULTURALNI MEDIJI

A LA VISTA! COMMUNICATION SOCIALE -
CARREFOURS TV

📍 Place Neuve 1 | 1009 PULLY
☎ 078 685 40 79
✉ info@carrefourstv.ch
🌐 www.carrefourstv.ch

RASIZAM

U slučaju da ste součeni sa
diskriminacijom na poslu (ili u nekoj
drugoj situaciji), za pomoć možete da se
obratite kancelariji koja se zove Bureau
cantonal pour l'intégration des étrangers
et la prévention du racisme – BCI
(Kantonalni biro za integraciju stranaca i
sprečavanje rasizma).

BUREAU CANTONAL POUR L'INTÉGRATION
DES ÉTRANGERS ET LA PRÉVENTION DU
RACISME (BCI)

📍 Rue du Valentin 10 | 1014 LAUSANNE
☎ 021 316 49 59
✉ info.integration@vd.ch
🌐 www.vd.ch/integration

Ako ste nastanjeni u Lozani, možete
takodje da se obratite kancelariji BLI
(videti str.7.)

TREĆE DOBA

PRO SENECTUTE VAUD

📍 Rue du Maupas 51 | 1004 LAUSANNE
☎ 021 646 17 21
✉ info@vd.pro-senectute.ch
🌐 www.vd.pro-senectute.ch

DEŽURNA SLUŽBA ADVOKATA

ORDRE DES AVOCATS VAUDOIS (OAV)

📍 Rue du Grand-Chêne 8 | 1003 LAU-
SANNE
☎ 021 311 77 39
✉ info@oav.ch | 🌐 www.oav.ch

BROJEVI TELEFONA ZA HITNE SLUČAJEVE

VATROGASCI	> 118
POLICIJA	> 117
HITNA POMOĆ	> 144
TROVANJE	> 145
PORODIČNO NASILJE	> 021 620 76 76
INFORMACIJE PREKO TELEFONA	> 1811 ou 1818 ou 1850
REGA	> 1414

© Régis Colombo

© Grégoire Chappuis

**Bureau cantonal pour l'intégration des étrangers
et la prévention du racisme (BCI)**

Rue du Valentin 10, 1014 Lausanne
Tél. 021 316 49 59
info.integration@vd.ch
www.vd.ch/integration

Cette brochure existe en albanais, allemand, anglais, arabe, bosniaque/croate/serbe, espagnol, français, italien, portugais, somalien, tamoul, tigrinya et turc. Elle est gratuite et peut être commandée auprès du BCI.

© 8e édition, 2017